

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบบทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านโพธิ์ห้วย พุทธศักราช 2554 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
3. บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD
6. ความพึงพอใจ
7. ประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผล
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ
9. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของ
พระพุทธศาสนาหรือศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่น
และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐานที่ ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและซำรง
รักษาพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มี
ค่านิยมที่ดีงามและซำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย
และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น
ศรัทธา และซำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและ
การบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค้ำ รวมทั้งเข้าใจ
หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานที่ ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์
ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทาง
ประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็น
ระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันใน
ด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ
และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย
มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของ
สรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์
ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทาง
กายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของ
พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติ
ตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตารางที่ 1 แสดงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 มาตรฐาน ส 1.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย 2. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว	การสังคายนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทยความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติสถาบันหลักของสังคมไทย สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย การพัฒนาตนและครอบครัว สรุปวิเคราะห์ พุทธประวัติ ประสูติเทวทูต 4

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>4. วิเคราะห์และประพจน์ตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก /เรื่องเล่า และ</p> <p>ศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด</p>	<p>การแสวงหาความรู้ การบำเพ็ญทุกรกิริยา พุทธสาวก พุทธสาวิกา พระมหากัสสปะ พระอุบาลี อนาถบิณฑิกะ นางวิสาขาชาดก อัมพชาดก ติตติรชาดก พระรัตนตรัย</p>
	<p>5. อธิบายพุทธคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรม ของศาสนา ที่เน้นนับถือตามที่กำหนดเห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว</p>	<p>พุทธคุณ 9 อริยสัจ 4 (ธรรมที่ควรรู้) ขั้นที่ 5 ธาตุ 4 สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) หลักธรรม ความหมายและคุณค่า อบายมุข 6 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรล) สุข 2 (กายยิก, เจตสิก) คิหิสุข มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โกศล 3 มงคล 38</p>

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>6. เห็นคุณค่า ของการพัฒนาจิต เพื่อการ เรียนรู้และการดำรงชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบ โยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ – โทษ และ ทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทาง ของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>7. สวดมนต์แผ่เมตตา บริหารจิตและ เจริญปัญญาด้วยอานาปานสติหรือตาม แนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่ กำหนด</p>	<p>ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา พุทธศาสนาสุภายิต ยัมเวเสวติ ตาทิโส คบคนเช่นใดเป็นคนเช่นนั้น อุตตนา โจทยุตตานํ จงเตือนตน ด้วยตน นิสมมกรณํเสโย ไคร่กรวญก่อนทำจึงดี ทูราวาสา ฆราทุกุขา เรือนที่ครองไม่คือนำทุกข์มาให้ โยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ - คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบ คุณ - โทษ และทางออก สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหาร จิตและเจริญปัญญา การฝึกบริหารจิตและ เจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานา ปานสตินำวิธีการบริหารจิตและเจริญ ปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน หลักธรรม (ตามสาระการเรียนรู้ข้อ 5) ศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ มีการ ประพฤติปฏิบัติตนและวิถีการดำเนินชีวิต แตกต่างกันตามหลักความเชื่อและคำสอน ของศาสนาที่ตนนับถือ การปฏิบัติอย่างเหมาะสมต่อศาสนิกชน อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ</p>

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	<p>8. วิเคราะห์และปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือในการดำรงชีวิตแบบพอเพียงและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข</p> <p>9. วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ศาสนาอื่น ๆ</p> <p>10. ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>11. วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศาสนาสัมพันธ์และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติของตนเอง</p>	<p>ตัวอย่างบุคคลในท้องถิ่นหรือประเทศที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านศาสนาสัมพันธ์หรือมีผลงานด้านศาสนาสัมพันธ์</p>

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตารางที่ 2 แสดงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 มาตรฐาน ส 1.2

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	<p>1. บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>2. อธิบายจริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ</p>	<p>การบำเพ็ญประโยชน์และการบำรุงรักษา วัดวิถีชีวิตของพระภิกษุ บทบาทของพระภิกษุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การแสดงธรรมปาฐกถาธรรม การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง การเข้าพบพระภิกษุ การแสดงความเคารพ การประนมมือการไหว้ การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธมนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา</p>

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	3. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด 4. จัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม ได้ถูกต้อง 5. อธิบายประวัติ ความสำคัญและปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง	ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ การจัดโต๊ะหมู่บูชา แบบ หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 7 หมู่ 9 คำอาราธนาต่าง ๆ ประวัติและความสำคัญของวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียน การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโพธิ์ห้วย พุทธศักราช 2554 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านโพธิ์ห้วย (ฉบับปรับปรุง 2554) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิสัยทัศน์คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ โครงสร้างอัตราเวลาเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) สรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โรงเรียนบ้านโพธิ์ห้วยได้กำหนดวิสัยทัศน์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

1. เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของท้องถิ่น และประเทศชาติ

1.1 นำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรม ในระดับท้องถิ่นระดับภาค และระดับประเทศเพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี

1.2 นำความรู้เกี่ยวกับโลกมาสร้างความเข้าใจในกระบวนการก่อเกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์ เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม

1.3 นำความรู้เรื่องกฎหมายต่าง ๆ และการปกครองมาตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครองชุมชน ท้องถิ่น ประเทศชาติและการดำรงชีวิตของตนเองอย่างสันติสุข

1.4 นำความรู้เรื่องการผลิต จำหน่าย การบริโภคสินค้า และการบริการมาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการประกอบอาชีพและการอยู่ในสังคม

1.5 นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม มาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

1.6 นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคมและกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวมเยาวชนจำเป็นต้องศึกษาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อน สามารถดูแลปกครองตนเองและเอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้

ดังนั้นตลอดระยะเวลาของการศึกษา ควรแสดงให้เห็นว่าผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้ใช้ความรู้อย่างมีความหมายเพื่อการตัดสินใจการสำรวจ สืบค้น การสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ นำทางตนเองและผู้อื่นเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนรู้สู่โลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้

2. ได้บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูลความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศชาติ และระดับโลกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

3. ผู้เรียนอภิปรายประเด็นปัญหาร่วมสมัย ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ สามารถแสดงจุดยืนในค่านิยม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและจริงใจ ขณะเดียวกันก็รับฟังเหตุผลของผู้อื่นที่แตกต่างจากคนอย่างตั้งใจ

4. การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูง ในหัวข้อประเด็นลึกซึ้ง ทำทนาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างมีความหมาย ได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกมาตรฐานการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการจัดเตรียมโครงการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป็นจริงของสังคมที่ทำให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียน ไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต

คุณภาพของผู้เรียน เป้าหมาย ความคาดหวัง หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโพธิ์ห้วย ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณภาพของผู้เรียนในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีเป้าหมาย ความคาดหวังที่สำคัญคือ ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่จะบรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวนั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ ความรู้ ทักษะทางวิชาการ และคุณธรรม จริยธรรม

จากองค์ประกอบดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียนดังนี้

1. ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดีมีค่านิยมที่ดีงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมายขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก
3. มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ภูมิใจในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้
5. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดระยะเวลาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และมีจุดเน้นเมื่อผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

5.1 ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

5.2 ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ

5.3 ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์เปรียบเทียบ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้รับการพัฒนาแนวคิดและความสามารถในการวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิต และวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระการเรียนรู้ทั้ง 5 สาระ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนด มาตรฐานการเรียนรู้ ในสาระที่ 1 ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส. 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส. 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

คำอธิบายสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาชีวิตสภาพแวดล้อม เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

พระพุทธ เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของพระพุทธศาสนา เรื่อง การสังคายนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทย ในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ สถาบันหลักของสังคมไทย สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทยพระพุทธศาสนากับการพัฒนาตนและครอบครัว พุทธประวัติสรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติเรื่อง ประสูติเทวทูต 4

การบำเพ็ญทุกรกิริยา การแสวงหาความรู้ชาดก เรื่องอัมพชาดก คิตติราชาดก วันสำคัญทาง
พระพุทธศาสนาเรื่อง ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียน การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันอัฐมีบูชา
วันอาสาฬหบูชา ประวัตและความสำคัญของวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ คือ วัน
เข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันเทโวโรหณะ ศึกษา วิเคราะห์คุณค่าผลงานภูมิปัญญา
ท้องถิ่นด้านพระพุทธศาสนา มุ่งอนุรักษ์ศาสนวัตถุและศาสนสถานในท้องถิ่น

พระธรรม เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง พระรัตนตรัย
(พุทธคุณ 9) อริยสัจ 4 ทugend (ธรรมที่ควรรู้) : ชั้น 5 - ธาตุ 4 , สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) : หลัก
กรรม อบายมุข 6 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) : สุข 2 (กายิก, เจตสิก) ลิหิตุข ,มรรค (ธรรมที่
ควรเจริญ) : ไตรสิกขา กรรมฐาน 2 ปธาน 4 โภสล 3 มงคล 38 ในเรื่องไม่คบคนพาล คบ
บัณฑิต บูชาผู้ควรบูชา พุทธศาสนสุภาษิต คือ ย่อมเสวติ ตาติโส(คบคนเช่นไร เป็นคน
เช่นนั้น) อุตตนา คจทตตนา (จงเตือนตนด้วยตน) นิสุมมกรณเสโย (ใคร่ควรญก่อนทำจึงดี)
ทรวาสา ฆราวาทุกขา (เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้) พระไตรปิฎก โครงสร้าง ชื่อคัมภีร์
และสาระสังเขปของพระวินัยปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก อภินิหารปัจเจกชน 5 ศัพท์ทาง
พระพุทธศาสนา คือ ปริยัติปฏิบัติ ปฏิเวธการบริหารจิตและเจริญปัญญา สวดมนต์แปล และ
แม่เมตตา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ฝึกการบริหารจิตและ
เจริญปัญญาตามหลักสติ ปัญฐานเน้นอานาปานสติ นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้
ในชีวิตประจำวันพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธีคือ วิธีคิดแบบคุณค่า
แท้ - คุณค่าเทียมและความคิดแบบ คุณ - โทษ และทางออก ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการ
นำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

พระสงฆ์ เกี่ยวกับประวัติ พุทธสาวิกา พระมหากัสสปะ พระอุบาลี
อนาถบิณฑิกะนางวิสาขา ชาวพุทธตัวอย่าง พระเจ้าอโศกมหาราช พระโสณะ และพระอุตต
ระ หน้าที่ชาวพุทธ เรื่อง วิถีชีวิตของพระภิกษุที่ต้องศึกษาคันถุระและวิปัสสนาธุระ การ
ปฏิบัติตัวที่เหมาะสมกับกาย วาจาและใจ การเป็นเพื่อนที่ดีตามหลักทศปองษ์ในทศ 6
มิตรแท้ - มิตรเทียม การเข้าค่ายพุทธบุตร การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การ
แสดงตนเป็นพุทธมามกะมารยาทชาวพุทธและการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ เรื่องการไปวัด การ
แต่งกาย และการนำเด็กไปวัด การปฏิบัติตนในเขตวัด การเข้าพบพระภิกษุ การแสดงความ
เคารพ (การประนมมือ การไหว้การกราบ การเคารพพระรัตนตรัย การฟังเจริญพุทธมนต์
การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา) ศาสนพิธี เรื่อง การจัดโต๊ะหมู่บูชา (แบบ
หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 7 และหมู่ 9) การจุดธูปเทียน จัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา คำอาราธนา

ต่าง ๆ และศึกษาศาสนพิธี และการปฏิบัติตน เป็นชาวพุทธที่ดีในท้องถิ่นต่าง ๆ สัมมนา พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา เรื่องพระพุทธศาสนา กับการพัฒนาตนและครอบครัว

เพื่อให้เกิดศรัทธาอย่างยิ่งต่อพระรัตนตรัย และรักการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยส่วนรวม

บทเรียนสำเร็จรูปเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป จึงนำเสนอตามลำดับดังนี้

ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูป

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540 : 2) ได้สรุปเกี่ยวกับจิตวิทยาในการใช้บทเรียนสำเร็จรูปการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป อาศัยหลักพื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ หลักจิตวิทยาของธอร์นไดค์(Thondike) และสกินเนอร์(Skinner)

1. ทฤษฎีสั่งเร้าและการตอบสนอง (SR = Theory ของ Skinner) กล่าวว่า การเรียนการสอนของแต่ละครั้งประกอบด้วย กระบวนการของสั่งเร้า (S) การตอบสนองสั่งเร้า (R) และการให้ผลย้อนกลับ (F)

S มาจากคำว่า Stimulus

R มาจากคำว่า Response

F มาจากคำว่า Feedback

2. การให้ข้อมูลย้อนกลับจะต้องให้ทันทีทันใด เพราะจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการเสริมแรงบวก จะก่อให้เกิดการอยากรู้ อยากเรียนมากกว่า

การนำทฤษฎีสั่งเร้าและการตอบสนองมาใช้สร้างบทเรียนสำเร็จรูป การสอนครั้งหนึ่ง ประกอบด้วย SRF เรียงกันเป็นลูกโซ่ต่อเนื่องกันไปตั้งแต่ SRF ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูปของสกินเนอร์ จะเป็นบทเรียนที่เนื้อหาที่ละน้อยถามให้ตอบเป็นระยะและเฉลยคำตอบให้เป็นระยะ ๆ น้อย ๆ จากง่ายไปหายากเขาจะประสบผลสำเร็จ

3. กฎการเรียนรู้ (Law of learning) ธอร์นไดค์ได้ตั้งกฎการเรียนรู้ขึ้น 3 กฎ ซึ่งนำมาใช้สร้างบทเรียนสำเร็จรูป

3.1 กฎแห่งผล (Law of effect) คนเราจะเรียนรู้ได้ดีจากผลของการกระทำ และยิ่งเรียนรู้ได้ดี เมื่อผลการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จและรู้ว่าเรื่องที่เรียนประโยชน์

3.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercise) คนเราจะถนัดการเรียนรู้ ต้องมีการฝึกอย่างเพียงพอ ยิ่งฝึกมากยิ่งรู้มากและยิ่งเกิดทักษะมาก

3.3 กฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) คนเราจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีความพร้อมที่จะเรียน

4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อบรรลุ (Mastery of learning)

เบนจามิน เอสบลูม (Benjamin S Bloom) ได้กล่าวว่าคนเราทุกคนสามารถเรียนรู้จนรู้แจ้งได้ (ทำพฤติกรรมร้อยละ 80 ขึ้นไป) ถ้าจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเหมาะสม ดังนี้

4.1 มีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ ว่า เมื่อเรียนจบแล้วเขาจะทำอะไรบ้างเป็นการบอกให้รู้ว่า ทั้งขนาดและทิศทางของการเรียนรู้ในครั้งนั้น

4.2 ให้อเวลาในการเรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล คนเก่งก็เรียนได้เร็วคน ไม่เก่งก็เรียนได้ช้า

4.3 ให้เรียนเนื้อหาทีละน้อยเป็นขั้นตอน มีการถามให้ผู้เรียนตอบ

4.4 ให้ทราบผลการเรียนการปฏิบัติเป็นระยะ เพื่อการปรับปรุง

ข้อบกพร่อง

4.5 ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จอันเป็นตัวเสริมแรง โดยวิธีการเรียนจากสิ่งที่ยากก่อนแล้วค่อย ๆ เพิ่มความยากขึ้นทีละน้อย

4.6 ให้การฝึกฝนอย่างเพียงพอ จนสามารถมั่นใจได้ว่า ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์

5. กาย์กล่าว การสอนจะประสบผลสำเร็จ ถ้าจัดสภาพการสอนภายนอกให้สอดคล้องกับสภาพภายในของผู้เรียน และการสอนที่ดีมักประกอบไปด้วยเหตุการณ์เหล่านี้

5.1 การทำให้ตั้งใจ

5.2 การแจ้งจุดประสงค์

5.3 การทบทวนความรู้เดิม

5.4 การให้เนื้อหาใหม่ที่ละเอียด ๆ

5.5 การให้ลงมือปฏิบัติ

5.7 การส่งความแม่นยำ

5.8 การตรวจสอบพฤติกรรม

5.9 การถ่ายโอนความรู้

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิทยาเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูปสรุปได้ว่า แนวคิดทางจิตวิทยาที่ใช้ในบทเรียนสำเร็จรูป การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นได้ เมื่อมีสิ่งเร้าและผู้เรียนตอบสนอง มีการเสริมแรงเมื่อตอบถูก ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่ตนเองประสบผลสำเร็จ การเรียนรู้จะมีความหมายและทิศทางเมื่อแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบก่อนเสมอ

ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป

ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป คำว่า บทเรียนแบบ โปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้ทั่วไปในวงการศึกษานั้นมีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษแตกต่างกันมากมายหลายชื่อ เช่น Programmed lesson programmed Instruction, Programmed learning, self Instruction program, Auto-Instruction devices, Teaching marching, Self teaching materials.

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พบว่ามีให้ความหมาย หรือคำจำกัดความของบทเรียนสำเร็จรูปไว้หลายท่านดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2549 : 92) กล่าวว่าไว้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรมคือสื่อการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง จะเร็วหรือช้าตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นกรอบ ๆ (Frame) แต่ละกรอบจะมีเนื้อหาที่เรียบเรียงไว้มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมที่ตอบสนอง ด้วยการเขียนคำตอบซึ่งอาจอยู่ในรูปเติมคำในช่องว่างหรือเลือกคำตอบ

ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 20) กล่าวว่าไว้ว่า ลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูป ได้แก่การออกแบบ การบรรจุเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ออกเป็นกรอบ (Frame) ซึ่งเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ดังกล่าวนี้จะนำมาทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ แล้วบรรจุเนื้อหาสาระการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ ดังกล่าวลงในกรอบ แต่ละกรอบให้มีความสัมพันธ์และเรียงเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก

ทิสนา เขมมณี (2546 : 101) กล่าวว่าไว้ว่า บทเรียนแบบ โปรแกรม คือบทเรียนที่นำเนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ มาแตกเป็นหน่วยย่อย ๆ สามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เรียน ตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้ทันที เพราะบทเรียนจะมีแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนไว้ให้พร้อม

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 137) กล่าวว่าไว้ว่า ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป คือ เนื้อหาจากบทเรียนถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย ๆ เรียกว่ากรอบ (Frame) และลำดับของกรอบ

เนื้อหาจากกรอบแรกจนไปถึงกรอบสุดท้าย เนื้อหาจะถูกลำดับจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก แต่
 ละครอบจะมีคำอธิบายและมีคำถามกระตุ้นความสนใจต่อเนื่องกันไป ผู้เรียนตอบคำถามและ
 จะสามารถตรวจคำตอบได้ทันที คำตอบของผู้เรียนถูกหรือผิดจะมีการศึกษาไปตามลำดับ
 ขั้นตอน และปฏิบัติไปตามคำแนะนำที่ปรากฏไว้ควบคู่ไปกับเนื้อหา บทเรียนจะกำหนด
 กิจกรรมเสมือนตัวแทนครูที่กำกับให้ผู้เรียนรายบุคคลตัวต่อตัว และทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรม
 การเรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้

บทเรียนโปรแกรม คือบทเรียนที่นำเนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มา
 แบ่งเป็นหน่วยย่อยหลาย ๆ กรอบ เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ในแต่ละกรอบจะมีเนื้อหาอธิบาย
 และคำถามที่เรียงไว้ต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจากง่ายไปหายากเพื่อมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ
 บทเรียนโปรแกรมที่สมบูรณ์จะมีแบบทดสอบความก้าวหน้าของการเรียน โดยผู้เรียนสามารถ
 ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อตรวจสอบผลการเรียนของตนเองได้ทันที
 (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2545 : 19)

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2549 : 10) กล่าวว่า บทเรียนโปรแกรมมีการวาง
 โปรแกรมไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้
 อย่างเข้มแข็งได้ทราบผลการเรียนอย่างเฉียบพลัน ประสบผลสำเร็จในการเรียน และได้เรียนรู้
 อย่างมีขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน

สุถาวรภัย เมืองโคตร (2545 : 18) ได้ให้ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ว่า
 บทเรียนสำเร็จรูปเป็นบทเรียนที่ให้ผู้เรียนต้องเรียนด้วยตนเอง โดยครูจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการ
 สอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบทเรียน ซึ่งบทเรียนนั้นเป็นบทเรียนที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวข้องกันโดย
 เสนอเป็นกรอบ (Frames) เสนอเนื้อหาทีละน้อย มีคำถามให้ผู้เรียนได้คิดและตอบคำถามพร้อม
 เฉลยให้ทราบทันที

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรม หมายถึงสื่อการเรียนการ
 สอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะแบ่งเนื้อหา
 ออกเป็นตอนและนำเสนอเนื้อหาบทเรียนทีละน้อย โดยเสนอเป็นกรอบหรือเฟรม (Frames)
 ในแต่ละกรอบหรือเฟรมจะมีคำถาม และมีคำเฉลยอยู่ในกรอบถัดไป โดยคำถามจะเป็นคำถาม
 ที่ง่ายไปหายาก มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ จะเร็วหรือจะช้าขึ้นอยู่กับระดับความสามารถ
 และสติปัญญาของแต่ละบุคคล นักเรียนสามารถประเมินผลความก้าวหน้าได้ทันที เป็นการ
 เสริมแรงให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริม
 ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม

ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 35) ได้กล่าวไว้ สรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาถูกแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ เรียกว่า กรอบหรือเฟรม และกรอบเหล่านี้จะเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยเขียนขนาดแตกต่างกัน ตั้งแต่ประโยคหนึ่งจนถึงข้อความเป็นตอน ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจไปที่ละน้อย จากสิ่งที่รู้แล้วไปสู่ความรู้ใหม่เป็นการเร้าความสนใจไปในตัว
  2. ภายในกรอบแต่ละกรอบจะให้นักเรียนมีการตอบสนอง เช่น ตอบคำถามหรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ทำให้นักเรียนแต่ละคนเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่ได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของบทเรียน
  3. นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงย้อนกลับทันทีคือ จะได้รับทราบคำตอบที่ถูกต้องทันที ซึ่งทำให้นักเรียนทราบว่าคำตอบของตนถูกหรือผิด และสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดของตนเองได้ทันที
  4. การจัดเรียงลำดับหน่วยย่อย ๆ ของบทเรียนต่อเนื่องกันไปตามลำดับจากง่ายไปหายาก การนำเนื้อหาในแต่ละกรอบ ควรลำดับขั้นของเรื่องให้ชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจและทำให้ผู้เรียนตอบสนองเรื่องนั้น โดยตรง
  5. ผู้เรียนปฏิบัติหรือตอบคำถามแต่ละกรอบไปตามวิธีที่กำหนดให้
  6. ผู้เรียนค่อยเรียนเพิ่มไปที่ละน้อย
  7. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดเวลาการใช้เวลาศึกษา
- บทเรียนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน
8. บทเรียนสำเร็จรูปได้ตั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะไว้แล้ว มีผลทำให้สามารถวัดได้ว่าบทเรียนนั้น ๆ ได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่
  9. บทเรียนสำเร็จรูปยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นเกณฑ์จะต้องเอาบทเรียนที่เขียนไว้แล้ว ไปทดลองใช้กับผู้ที่สามารถใช้บทเรียนนั้นได้ เพื่อแก้ไขจุดบกพร่องและปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปใช้จริง
  10. มีการวัดประเมินผลแน่นอน ซึ่งมีทั้งการทดสอบย่อยระหว่างเรียน ทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความก้าวหน้าในการเรียนรู้
- ธานี สมบูรณ์บุรณะและวิโรจน์ สารรัตน์ (2540 : 27 – 28) กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูปมีกรอบ เป็นสิ่งที่ประกอบด้วย สิ่งเร้า การตอบสนอง ปฏิกริยาตอบโต้ ซึ่งส่วนประกอบสำคัญของกรอบมี 5 ส่วนดังนี้

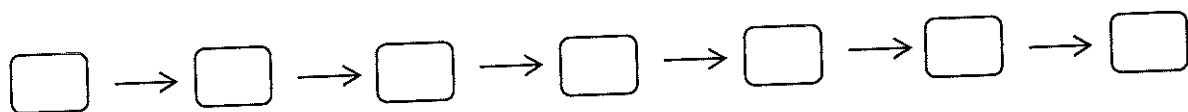

1. ส่วนที่เป็นเนื้อหา ซึ่งเรียกว่า สิ่งเร้า (Stimulus)
  2. ส่วนที่เป็นตัวอย่างหรือภาพ ส่วนนี้จัดอยู่ในส่วนที่เป็นสิ่งเร้า เป็นส่วนที่จะขยายเนื้อหาในส่วนที่ 1 ให้ชัดเจนขึ้น
  3. ส่วนที่เป็นคำถามในแต่ละกรอบจะมีแนวคิด (Concept) อยู่ในแต่ละกรอบ กรอบละ 1 แนวคิด คำถามนี้จะพยายามให้ได้รับคำตอบในแนวคิดที่แฝงอยู่ ฉะนั้นจะพบว่าเมื่อตั้งคำถามแล้ว เนื้อหาของคำตอบก็จะหาพบได้ในส่วนที่ 1 นั้นเอง ส่วนที่เป็นคำถามนี้เราจัดเป็นส่วนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตอบสนอง (Response) ต่อสิ่งเร้าในกรอบแรก การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนี้จะทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่เสมอ
  4. ส่วนที่ให้ผู้เรียนตอบ ก็เป็นส่วนที่ต่อเนื่องมาจากส่วนที่ 3 ผู้เรียนจะต้องตอบคำถามด้วยการเขียนเครื่องหมาย เขียนข้อความสั้น ๆ เป็นแนวคิดของ Skinner ส่วนวิธีการเลือกตอบเป็นวิธีของ Pressey และ Crowder
  5. ส่วนที่เป็นคำเฉลย (Feedback) เป็นส่วนสุดท้ายของกรอบ มีผู้ให้ความคิดนั้นแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่แล้วจะให้ความคิดเห็นว่า คำตอบควรจะอยู่ในกรอบถัดไป การทำเช่นนั้นก็เพื่อเป็นการแก้ความสงสัย หรือการได้ตอบให้เข้าใจเสียก่อนจึงจะเรียนต่อไป คำเฉลยหรือคำตอบมักไม่ให้ผู้เรียนเห็นก่อนด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ถ้าเป็นกรอบหน้าต่อหน้า คำตอบจะอยู่หน้าถัดไปหรือซ่อนคำตอบด้วยการใช้แถบกระดาษปิด
- จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา สรุปได้ว่า ลักษณะบทเรียนสำเร็จรูปเนื้อหาถูกแบ่งออกเป็นกรอบหรือเฟรมเป็นตอน ๆ แต่ละตอนจะมีคำถามให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม และมีคำตอบให้ทราบผลทันทีเพื่อสนองกิริยาโต้ตอบ แต่ละกรอบจะมีแนวคิดแฝงอยู่ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่เสมอ มีคำถามท้าทาย เพื่อให้ผู้เรียนอยากค้นหาคำตอบต่อไป

ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป

ธีระชัย ปุณณโชติ (2545 : 139 – 140) ได้แบ่งประเภทของบทเรียนสำเร็จรูปออกเป็น 3 ลักษณะคือ

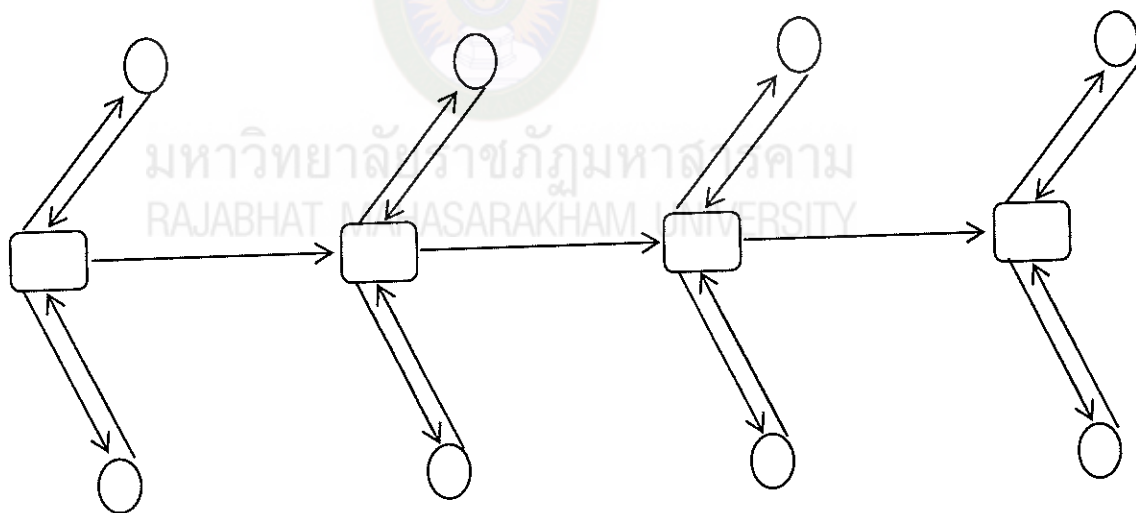
1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (liner programming) เนื้อหาจะถูกจัดเป็นกรอบ (Frame) ตามลำดับจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะเริ่มเรียนจากกรอบแรกเรียงลำดับจนกระทั่งกรอบสุดท้ายของบทเรียน จะข้ามกรอบใดกรอบหนึ่งไม่ได้ สิ่งทีเรียจากกรอบแรกจะเป็นพื้นฐานของกรอบถัด ๆ ไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภูมิการจัดกรอบเนื้อหาบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบแยกกิ่งหรือสาขา (Branching programming)

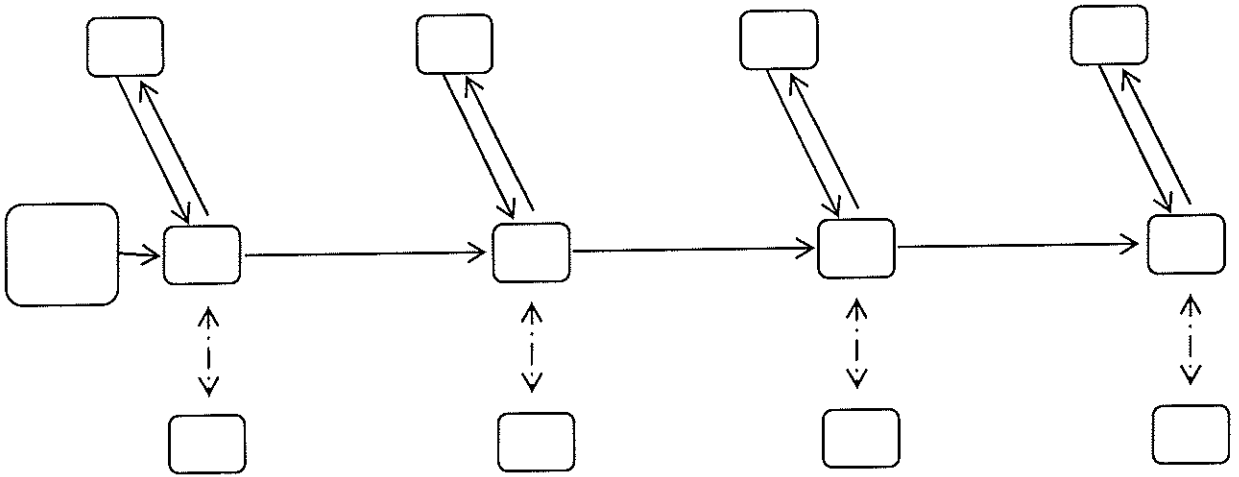
Norman H. Crowder เป็นผู้พัฒนามาจาก Skinner ลักษณะบทเรียนชนิดนี้จะไม่ดำเนินไปตามลำดับ แต่จะจัดให้มีการเรียงลำดับเนื้อหาบ่อย ๆ โดยอาศัยคำตอบของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ ถ้าผู้เรียนตอบคำถามของข้อความบ่อย ๆ ที่เป็นหลักของบทเรียนได้ถูกต้อง บทเรียนอาจจะมีการแนะนำให้ผู้เรียนปฏิบัติต่อไปโดยข้ามกรอบนี้ไปกรอบต่อไป แต่ถ้าผู้เรียนตอบคำถามไม่ถูกต้องมีข้อความบ่อยเพิ่มเติมให้ศึกษา เพื่อเข้าใจและก้าวต่อไป การเรียนจะไม่ดำเนินไปตามขั้นตอน จากกรอบแรกไปจนถึงกรอบสุดท้าย แต่อาจจะย้อนไปย้อนมาในกรอบต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แผนภูมิการจัดลำดับกรอบเนื้อหาบทเรียนสำเร็จรูปแบบแตกกิ่ง

3. บทเรียนสำเร็จรูปแบบผสม (Combination programming)

เป็นบทเรียนสำเร็จรูปที่ให้โอกาสการตอบสนองของผู้เรียน โดยมีทั้งแบบเส้นตรงและแบบแตกกิ่ง ในเนื้อหาเดียวกัน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แผนภูมิการจัดลำดับกรอบเนื้อหาบทเรียนสำเร็จรูปแบบผสม

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปมีหลายประเภท ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (Liner programming) แบบแยกกิ่งหรือแบบสาขา (Branching Programming) และแบบผสมผสาน (Combination Programming) การที่จะสร้างบทเรียนสำเร็จรูปในรูปประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาสาระนั้น ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง

หลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 77) ได้กล่าวว่า การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเพื่อใช้กับเครื่องสอนหรือใช้กับหนังสือมีหลักคล้ายคลึงกัน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการเขียนก็คือ

1. เนื้อหาวิชาที่ต้องเรียน การทำบทเรียนสำเร็จรูปขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาที่ต้องเรียน และเวลาที่มีอยู่ เนื้อหาวิชาบางเรื่องต้องใช้เวลาเป็นเทอมหรือเป็นปี บางเรื่องก็จบลงในเวลาไม่กี่ชั่วโมง

2. ความยาวของบทเรียนต้องคำนึงถึงเวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอนด้วย บทเรียนไม่ควรสั้นหรือยาวเกินไป ควรให้นักเรียนส่วนมากทำให้เสร็จในเวลาที่กำหนดตามปกติ บทเรียนหนึ่ง ๆ ควรมีประมาณ 30 กรอบ ถ้าจำนวนกรอบมากเกินไปก็จะเสียเวลานานและทำไม่ทันเวลาที่กำหนดให้ เท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่ากรอบที่บรรจุเนื้อหาสั้น ๆ นักเรียนทำได้ดีกว่ากรอบที่มีเนื้อหายาว ๆ

3. การกำหนดบทเรียน ผู้เรียนต้องทราบเฉพาะเจาะจงลงไปว่า บทเรียนต้องการให้นักเรียนทราบเรื่องอะไร และมีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องให้พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้น หลังจากที่ได้ับทเรียนไปแล้ว

4. ความรู้เดิมก่อนเขียนบทเรียน ผู้เขียนต้องทราบว่านักเรียนมีความรู้ระดับใดหรือมีความรู้ในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงไร

5. การกำหนดศัพท์ต่าง ๆ ก่อนที่จะเขียนกรอบของบทเรียนจะต้องทราบรายละเอียด

5.1 รวบรวมศัพท์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นหัวใจของบทเรียนไว้ทั้งหมด

5.2 กำหนดวิธีการหรือหลักการในการทำ

5.3 รวบรวมตัวอย่างและรูปต่าง ๆ

6. การเขียนกรอบตามปกติในกรอบหนึ่ง ๆ จะมีช่องว่างให้นักเรียนเติมคำหรือเลือกคำตอบ สิ่งที่สำคัญ คือ แต่ละกรอบนั้นจะต้องจบในตัวเอง

7. ความยาวของกรอบ การบอกรายละเอียดก่อนนักเรียนจะตอบคำถามหรือบอกความสัมพันธ์ของกรอบที่สำคัญทำอยู่กับกรอบที่ทำมาแล้ว บางครั้งเป็นจำนวนมากแต่มีข้อเสียอยู่จะทำให้กรอบยาวเกินไป นักเรียนส่วนมากจะอ่านข้ามกรอบ

8. จำนวนช่องที่เว้นภายในกรอบ ปกติกรอบหนึ่ง ๆ จะมีช่องให้เติมช่องหนึ่ง แต่ถ้าต้องการลดหน้ากระดาษลงจะเว้นได้มากกว่า 1 ช่อง การเว้นช่องไว้มากอาจทำให้โครงสร้างของบทเรียนอ่อนลง แต่เวลาเดียวกันการเว้น 2 ช่องก็อาจจำเป็นมาก เพราะต้องการย้ำในสิ่งที่มีความหมายคล้ายกันหรือใกล้เคียงกัน

นอกเหนือจากนี้ยังมีสิ่งที่ควรพิจารณาอีกคือ เมื่อนักเรียนตอบถูกต้องแล้วควรให้นักเรียนทำข้อต่อไปที่คล้าย ๆ กันทันที เพราะนักเรียนจะเข้าใจและทำถูกมากขึ้น การเขียนบทเรียนสำเร็จรูปไม่ว่าจะนำไปใช้กับเรื่องสอน หรือทำเป็นหนังสือสำเร็จรูปมีวิธีเตรียมคล้าย ๆ กันกับการเตรียมสอนในห้องเรียนทั่วไป มีลำดับดังนี้

1. ครูจะต้องตัดสินใจว่าจะสอนอะไร

2. เริ่มบทเรียนให้เท่ากับระดับความรู้ของนักเรียน

3. ให้นักเรียนเรียนไปที่ละขั้นตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

4. ตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนไปที่ละขั้น ถ้านักเรียนทำข้อใดผิดก็ให้

รับแก้ไขทันที

5. ให้รางวัลแก่นักเรียน คือถ้าตอบถูกต้องก็ให้ทำต่อไปเรื่อย ๆ

6. แนะนำคำตอบที่ถูกไว้บ้างแล้วค่อย ๆ ลดลง เพื่อให้นักเรียนก้าวหน้าไปด้วยตนเองอย่างอิสระ

7. ให้นักเรียนมีโอกาสทำแบบฝึกหัดใหม่จนชำนาญซึ่งแบบฝึกหัดนี้จะมีไว้ตอนท้ายบทเรียน

สรุปได้ว่า การที่จะสร้างบทเรียนสำเร็จรูปให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องคำนึงถึงเนื้อหาที่จะสร้างว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ความยาวของบทเรียนไม่ควรเกิน 30 กรอบ กำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนให้ชัดเจนหลังจากเรียนจบแต่ละเรื่อง ผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าวไปสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 6 เรื่อง

กระบวนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

ขั้นวางแผน ประกอบด้วย

1. กำหนดเนื้อหาวิชาและแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ สำหรับสร้างบทเรียน
2. กำหนดจุดประสงค์
3. กำหนดภารกิจเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาให้ละเอียด เรียงตามลำดับจากง่ายไปหายาก
4. กำหนดวิธีประเมินผลแต่ละจุดประสงค์ว่าจะทำอย่างไร ใช้เครื่องมือวัดผลชนิดใดและสร้างแบบทดสอบตามจุดประสงค์ทั้งก่อนและหลังสอน

ขั้นดำเนินงาน

1. กรอบสอบ หมายถึง การเขียนกรอบสุดท้ายของจุดสอน หรือเนื้อหาย่อยแต่ละจุดเพื่อใช้วัดผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้ อาจมีกรอบเดียวหรือหลายกรอบ

2. กรอบสอน ก่อนที่ผู้เรียนจะตอบคำถามในกรอบสอบ ผู้เรียนจะต้องผ่านกรอบสอนมาแล้ว กรอบสอนประกอบด้วย

- 2.1 กรอบเริ่มต้น เป็นกรอบที่ป้อนความรู้ให้ศึกษาครั้งละน้อย ๆ
- 2.2 กรอบฝึกเพื่อให้ฝึกหรือปฏิบัติซ้ำอีกตามสมควร
- 2.3 กรอบสอบ เป็นตอนสุดท้ายของบทเรียนนั้น ๆ

ขั้นปรับปรุงแก้ไข ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. แก้ไขบทเรียนก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งการแก้ไขอาจทำในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ความถูกต้องของหลักวิชา ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาช่วย

ตรวจสอบความถูกต้อง

1.2 ความถูกต้องด้านไวยากรณ์และอักขรวิธี

2. ความต่อเนื่องของบทเรียน ความเหมาะสมของตัวอย่างที่ยกมาอ้าง เพื่อให้เกิดความคิดภายในบทเรียน ขนาดของกรอบอาจแยกออกเป็น

2.1 ขนาดของความคิดรวบยอดที่เสนอภายในกรอบเดียว

2.2 ขนาดของความคิดจากกรอบหนึ่งยังอีกกรอบหนึ่งไม่ข้ามหรือถี่เกินไป
ขั้นทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข

1. ทดลองรายบุคคลหรือหนึ่งต่อหนึ่ง การทดลองแบบนี้ต้องทำไปที่ละคน และแก้ไขข้อบกพร่องใหม่ทุกครั้ง

2. ทดลองเป็นกลุ่มเล็กภายหลังจากที่ทดลองรายบุคคลและแก้ไขข้อบกพร่องแล้วจะทดลองกลุ่มเล็ก 5 – 10 คน ซึ่งเลือกมาจากนักเรียนอ่อนหรือปานกลาง เมื่อทราบผลการทดลอง จึงนำมาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง

3. ทดลองภาคสนามเป็นการทดลองโดยใช้นักเรียนทั้งชั้น ในสถานการณืปกตินักเรียนจะได้ทดสอบทั้งก่อนและหลังเรียน เพื่อหาความเที่ยงตรงของบทเรียน ถ้าการวิเคราะห์บทเรียนมีประสิทธิภาพจึงนำมาใช้กับผู้เรียนทั่วไป และผู้เขียนบทเรียนต้องติดตามผลการใช้บทเรียนเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาบทเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่วนประกอบของบทเรียนสำเร็จรูปในเนื้อหาย่อยแต่ละจุดประกอบด้วย

1. กรอบเริ่มต้น

2. กรอบแบบฝึกหัด

3. กรอบสอบ

4. สิ่งเร้าปูพื้นความคิด

5. การตอบสนอง

6. การเสริมแรง

7. กรอบทบทวน

ข้อควรปฏิบัติและหลีกเลี่ยง

หลักการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปควรปฏิบัติและหลีกเลี่ยง ดังนี้

1. การเว้นช่องว่างให้เติมคำ ควรเว้นส่วนท้ายของประโยชน์หรือข้อความที่

กำหนด

2. หลีกเลี่ยงการใช้สิ่งเร้าปูพื้นความคิดที่เป็นคำเดียวกันติดต่อกันอย่างไม่ขาดสายจะทำให้ผู้เรียนเดาได้ และเกิดความเบื่อหน่าย

3. กรอบหนึ่ง ๆ ให้เพียงความคิดรวบยอดเดียวเท่านั้น และไม่ยาวเกินไป
4. การกำหนดการตอบสนอง ให้สอดคล้องกับเนื้อหาภายในกรอบ
5. การใช้สื่อประสมต่าง ๆ แม้แต่ภาพประกอบก็ต้องให้เป็นประโยชน์ต่อ

การเรียนรู้และการตอบสนอง

ประโยชน์และคุณค่า ของบทเรียนสำเร็จรูป

1. ช่วยได้มากในบทเรียนซึ่งต้องมีแบบฝึกหัดมาก
2. ช่วยในบทเรียนซึ่งต้องการเวลาในห้องเรียน เพื่ออภิปรายทดลอง
3. ช่วยฝึกหัดและทบทวนนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเพียงพอ
4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่า ความเข้าใจในเรื่องนั้นถูกต้องหรือไม่ทันที
5. มีประโยชน์มากสำหรับครูซึ่งต้องใช้เวลานะแนวนแคบเป็น

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ว่า

กระบวนการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปประกอบไปด้วยขั้นวางแผนซึ่งประกอบไปด้วย การกำหนดเนื้อหา กำหนดจุดประสงค์ กำหนดกิจกรรม และกำหนดวิธีการประเมิน ขั้นดำเนินการเขียน ประกอบด้วย กรอบสอบ กรอบสอน ขั้นปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องตามหลักวิชา ความถูกต้องด้านไวยากรณ์และอักขรวิธี ขั้นทดลองใช้และปรับปรุงโดยทดลองรายบุคคลหนึ่งต่อหนึ่ง ทดลองกลุ่มเล็กและทดลองภาคสนาม ผู้วิจัยได้นำกระบวนการดังกล่าวไปสร้างบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องพระธรรมนำความรู้สู่ความดี จำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

1. เรื่อง พุทธคุณ 9 นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพระคุณความดีงามของพระพุทธเจ้าที่มีต่อชาวโลกซึ่งมีมากมายประกอบไปด้วย อระหัง สัมมาสัมพุทธโธ วิชชาจาณะสัมปันโน สุคะตตโลกะวิฑู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธกะคะวา โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะประกอบไปด้วย คำชี้แจง คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูป มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน กรอบนำ กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม กรอบเฉลย กรอบสรุป และแบบทดสอบหลังเรียน

2. เรื่อง อริยสัจ 4 นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักความจริงอันประเสริฐ หลักความจริงที่ทำให้คนเป็นผู้ประเสริฐ หรือเป็นหลักแห่งเหตุและผล มี 4 ประการคือ ทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาของชีวิตทั้งหมด สมุทัย สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ นิโรธ ความดับทุกข์ หรือภาวะหมดปัญหา มรรค ทางดับทุกข์ หรือแนวทางแก้ปัญหาคือชีวิต โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะประกอบไปด้วย คำชี้แจงคำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูป มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด

จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน กรอบนำ กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม กรอบเฉลย กรอบสรุป และแบบทดสอบหลังเรียน

3. เรื่อง ชั้นที่ 5 นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมที่สอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของร่างกายมนุษย์ ส่วนประกอบทั้ง 5 หมวดของสัตว์หรือคนตามหลักพระพุทธศาสนา ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะประกอบไปด้วย คำชี้แจง คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูป มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน กรอบนำ กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม กรอบเฉลย กรอบสรุป และแบบทดสอบหลังเรียน

4. เรื่อง กรรม นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ที่ประกอบด้วยเจตนาและลงมือปฏิบัติทางกาย วาจา หรือทางใจ กรรมเป็นกฎธรรมชาติของชีวิตที่มีผลบังคับในตนเองเกิดจากมูลเหตุที่เป็นความดี และที่เป็นความชั่ว ซึ่งทำให้เกิดการกระทำที่ดีและการกระทำที่ชั่วแบ่งออกเป็นกุศลกรรม และอกุศลกรรม โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะประกอบไปด้วย คำชี้แจง คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูป มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน กรอบนำ กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม กรอบเฉลย กรอบสรุป และแบบทดสอบหลังเรียน

5. เรื่อง คิหิสุข นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสุขของภุคค์สัถ์ ความสุขของชาวบ้าน ความสุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้ หรือความสุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมีประกอบไปด้วย อติสุข คือความสุขที่เกิดจากการไม่เป็นหนี้ โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะประกอบไปด้วย คำชี้แจง คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูป มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน กรอบนำ กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม กรอบเฉลย กรอบสรุป และแบบทดสอบหลังเรียน

6. เรื่อง มงคล 38 นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมที่นำความสุขและความเจริญมาให้แก่ผู้ปฏิบัติตาม เช่น การไม่คบคนพาล คบบัณฑิต และบูชาผู้ที่ควรบูชา โดยบทเรียนสำเร็จรูปจะประกอบไปด้วย คำชี้แจง คำแนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูป มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน กรอบนำ กรอบเนื้อหา กรอบคำถาม กรอบเฉลย กรอบสรุป และแบบทดสอบหลังเรียน

การหาคุณภาพสื่อบทเรียนสำเร็จรูป

1. แบบกลุ่มเล็กกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบ่ออี่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลางและดี

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน พิจารณาความเหมาะสม และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในการทดลองแบบกลุ่มใหญ่ต่อไป

2. ทดลองแบบกลุ่มใหญ่ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านบ่ออ้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์เขต 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลางและดีคละตามธรรมชาติ จำนวน 30 คน เพื่อนำผลการทดลองมาหาประสิทธิภาพของแบบฝึก แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แผนการจัดการเรียนรู้

ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Lesson plan หรือ Unit plan ซึ่งตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใช้แทนคำว่า แผนการสอน ตามหลักสูตรเดิมมีผู้ให้ความหมายหลายอย่างดังนี้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 2) แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง โครงการหรือแผนการจัดที่จัดไว้เพื่อทำการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง เพื่อให้การสอนเกิดประสิทธิภาพ

สำลี รักสุทธี (2544 : 2) แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือแผนการจัดการเรียนรู้ โครงการที่ครูจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่มีการเตรียมการอย่างมีระบบขั้นตอนและช่วยเอื้อเพื่อให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่เป้าประสงค์การเรียนรู้ของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ตามความคาดหวังของการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : บทนำ) แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ คือ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือแผนการจัดการเรียนรู้ โครงการที่ครูจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ที่มีการเตรียมการอย่างมีระบบขั้นตอนและช่วยเอื้อเพื่อให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่เป้าประสงค์การเรียนรู้ของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ตามความคาดหวังของการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง

ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 203) แผนการจัดการเรียนรู้เปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกร หรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมการก่อสร้าง วิศวกรหรือสถาปนิกจะขาดพิมพ์เขียวไม่ได้ทั้งฉบับนั้น ยิ่งผู้สอนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองก็ยิ่งให้ประโยชน์แก่ตนเองมากเพียงนั้น

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 3-4) ได้ให้เหตุผลและความสำคัญในการจัดการทำแผนการจัดการเรียนรู้ต่อครูผู้สอน ดังนี้

1. ครูมีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอน การวัดผลประเมินผลรวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ได้อย่างละเอียดทุกแง่มุม
2. ครูสามารถเตรียมกระบวนการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้มากกว่า เช่น ปัจจัยเครื่องอำนวยความสะดวกของโรงเรียน ทรัพยากร ค่านิยมและความเชื่อมั่นของท้องถิ่น
3. แผนการจัดการเรียนรู้ของครูจะเป็นคู่มือของตนเองที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับผู้เรียนระยะเวลา จำนวนชั่วโมงที่ใช้จริงในแต่ละภาคเรียน สามารถสอนได้ครบถ้วนและทันเวลา
4. ครูผู้สอนสามารถใช้ข้อมูลที่ต้องการ เที่ยงตรงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน

สำลี รัชสุทธิ์ (2544 : 43-44) ได้ให้เหตุผลถึงความสำคัญที่ครูจะต้องทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ คือ เข็มทิศบอกทางของครูที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงเป้าหมายหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนถึงและเกิดการเรียนรู้
  2. แผนการจัดการเรียนรู้เหมือนพิมพ์เขียวของวิศวกร สถาปนิกเป็นผู้ออกแบบสร้างบ้าน สร้างอาคารให้มีความแข็งแรง ครูมีหน้าที่ออกแบบทางการศึกษาเพื่อสร้างคน
  3. แผนการจัดการเรียนรู้ คือ แผนที่บอกเป้าหมายการเดินทางของครูและนักเรียนจะชี้บอกกระบวนการจัดการเรียนการสอนไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์
- สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความจำเป็นที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางของหลักสูตร ทำให้ครูได้วางแผนไว้ล่วงหน้าและเกิดความ

มั่นใจ สะดวกในการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งด้านร่างกายสติปัญญา จิตใจและ
สังคมไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข

ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ ผู้สอนมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้
ของตนเอง ซึ่งมีหลายรูปแบบแต่ครูผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่า
ให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนได้กำหนดรูปแบบไว้ จึงเลือกแบบที่ตนเห็นว่าสะดวกต่อการ
นำไปใช้สรุปขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การเลือกรูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ นำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว
มาพิจารณาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
  2. ตั้งชื่อแผนตามหัวข้อสาระการเรียนรู้
  3. กำหนดจำนวนเวลาระบบระดับชั้น
  4. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้จากมาตรฐานการเรียนรู้รายปี / รายภาคที่
เลือกไว้ เขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา
  5. เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว เฉพาะข้อที่สัมพันธ์กับ
หัวข้อสาระการเรียนรู้กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตาม
ธรรมชาติวิชา
  6. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้เป็นรายละเอียดสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ สาระ
การเรียนรู้จะเป็นเนื้อหาใหม่ของมวลเนื้อหาที่กำหนด
  7. กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหา นั้น ๆ
  8. เลือกกิจกรรมและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม
  9. เลือกสื่ออุปกรณ์ สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ
สาระการเรียนรู้ที่เลือกมา เช่น รูปภาพ บัตรคำ วีดิทัศน์
  10. กำหนดการวัดผลประเมินผล โดยระบุวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งที่
เกิดระหว่างเรียน ตามจุดประสงค์ย่อยนำทาง และเกิดหลังการเรียนการสอนเมื่อจบแผนการ
จัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการวัดที่หลากหลาย เช่น ปฏิบัติจริง การทดสอบความรู้ การทำงานกลุ่ม
- ขั้นเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
- หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จะต้องเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้
ถูกต้องชัดเจน ซึ่งมีหัวข้อในแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง เป็นหัวข้อเรื่องย่อยที่แยกมาจากหัวข้อใหญ่ หรือหน่วยใหญ่ ได้มาจากกาอ่านคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตร หรือใช้หัวข้อปัญหาในชีวิตจริงตามความต้องการของชุมชนให้สอดคล้องกับวัยและความสามารถของผู้เรียนหรือจากแนวการสอนของกรมวิชาการ

2. จำนวนชั่วโมง ที่ใช้สอนเรื่องนั้น โดยคำนวณจากจำนวนชั่วโมงจากหัวข้อใหญ่คำนวณชั่วโมงให้เหมาะสมกับน้ำหนักและปริมาณของหัวข้อย่อย

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คือ แก่นสารของความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรื่องนั้น ๆ แล้วจัดเป็นหัวใจจัดเป็นกรอบกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้การเขียนผลการเรียนที่คาดหวังให้คำนึงถึงหลักการเขียน ดังนี้

3.1 เป็นประโยคที่สมบูรณ์และได้ใจความ

3.2 ใช้คำกะทัดรัดชัดเจนไม่ฟุ่มเฟือย

3.3 มีใจความตรงกับสาระการเรียนรู้ที่สอน

4. จุดประสงค์ ต้องเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยทั่วไปจะเขียนไว้

2 จุดประสงค์

4.1 จุดประสงค์ปลายทาง เป็นจุดประสงค์ที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคนเมื่อผ่านกระบวนการเรียนการสอนวิชานั้นครบถ้วนแล้ว

4.2 จุดประสงค์นำทาง เป็นจุดประสงค์เฉพาะการเรียนเนื้อหาย่อยที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนจากการเรียนเรื่องนั้น ๆ ลักษณะการเขียนจะเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

5. สาระการเรียนรู้ เป็นสาระของความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ศึกษาในชั่วโมงเรียนนั้นในการเขียนอาจเขียนเพียงหัวข้อหรือเค้าโครงเท่านั้น ไม่ต้องลงรายละเอียดทั้งหมด

6. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นวิธีการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนซึ่งต้องจัดให้สอดคล้องกับเจตนาของหลักสูตร

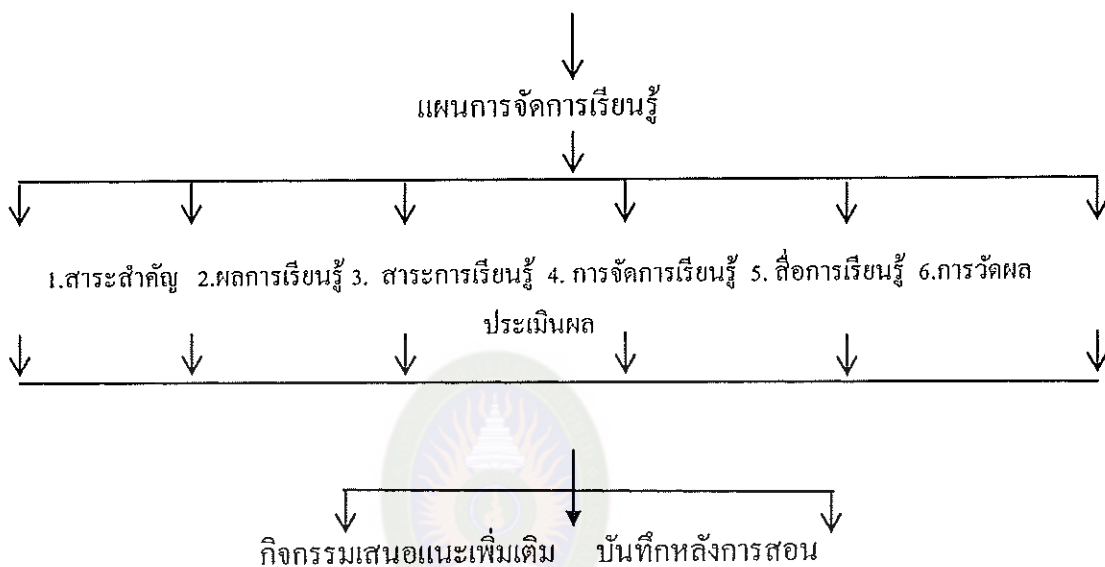
7. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนใช้ประกอบการเรียนการสอนในเรื่องนั้น ๆ อาจเป็นของจริง ของจำลอง แผนภูมิ หนังสือ นิตาน บัตรคำ รวมทั้งสื่อประเภท ไอซีที

8. การวัดผลและประเมินผล เป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องวัดและประเมินผลทุกครั้งี่สอน เพื่อทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

หรือไม่ผู้สอนอาจประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้แบบทดสอบ การสังเกต การซักถาม การสัมภาษณ์ การทำแบบฝึกหัด

โครงสร้างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้มีดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำ 2549 : 31 – 32)

ภาพที่ 4 โครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

ความหมายของกิจกรรมกลุ่มร่วมมือ STAD Student Teams Achievement Divisions หรือ STAD เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือรูปแบบหนึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สลาวิน (Slavin. 1994 : 288) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนด้วยเทคนิค STAD ไว้คือ การเรียนเป็นทีมที่ผสมความรู้ความสามารถสนุกสนานมีการปฏิสัมพันธ์กันหรือได้รับรางวัลสำหรับทีมที่สมาชิกสามารถทำคะแนนมากกว่าคะแนนของตัวเอง

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2546 : 170) ได้ให้ความหมายการจัดการกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนด้วยเทคนิค STAD ไว้ว่าเป็นการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนอีกรูปแบบหนึ่งคล้ายกันกับเทคนิค TGT ที่แบ่งนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกเป็นกลุ่ม

เพื่อทำงานร่วมกันกลุ่มละประมาณ 4-5 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ แล้วทำการทดสอบเรียนรู้คะแนนที่ได้จากการทดสอบของสมาชิกแต่ละคนนำเอามาบวกเป็นคะแนนรวมของทีมผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการเสริมแรง เช่น ให้อาหาร รางวัล คำชมเชย ดังนั้นสมาชิกกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD คือการจัดการเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมที่มีสมาชิกในกลุ่ม 4-5 คน โดยแบ่งตามความสามารถสมาชิกทุกคนจะต้องช่วยเหลือกันในขณะเรียน ความสำเร็จของกลุ่มคือความสำเร็จของบุคคลและความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2546 : 170)

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการทางสังคมเช่นทักษะ

กระบวนการกลุ่มทักษะการเป็นผู้นำและฝึกความรับผิดชอบ

องค์ประกอบของกิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

กมลวรรณ โพธิ์บัณฑิต (2543 : 30) รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD มีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ประการด้วยกัน คือ

1. การนำเสนอบทเรียนทั้งชั้น (Class Presentation) ครูจะทำการสอนเนื้อหาของบทเรียนแก่นักเรียนพร้อมกันทั้งชั้น ซึ่งครูอาจใช้เทคนิควิธีการสอนรูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาของบทเรียนและการตัดสินใจของครูเป็นสำคัญที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสมและการนำเสนอบทเรียนของครูต้องใช้สื่อประกอบอย่างพอเพียงด้วย

2. การจัดกลุ่ม (Teams) จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มละ 4-5 คนผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะแบ่งแบบคละความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหาและปฏิบัติตามกติกาการเรียนแบบร่วมมือในบทบาทต่าง ๆ เช่น เป็นผู้หาคำตอบ เป็นผู้สนับสนุน และเป็นผู้จัดบันทึกการแบ่งกลุ่มลักษณะนี้จุดประสงค์หลักเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีการช่วยเหลือกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มมีการนับถือตนเองและยอมรับต่อกัน จึงทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน

3. การทดสอบย่อย (Test) หลังจากที่ผู้สอนได้เสนอบทเรียนไปแล้ว 1-2 คาบจะมี การทดสอบผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยไม่เปิดโอกาสให้ปรึกษากันในระหว่างทำการทดสอบ เพื่อวัด ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว ดังนั้นผู้เรียนแต่ละคนจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ในการรับความรู้จากผู้สอนและเพื่อน

4. คะแนนพัฒนาการรายบุคคล (Individual Improvement Scores) แนวคิดหลักของการให้คะแนนแบบนี้ก็เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนบรรลุวัตถุประสงค์หรือเพื่อแสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองให้ดีกว่าครั้งก่อน ผู้เรียนแต่ละคนก็สามารถทำคะแนนสูงสุดให้กลุ่มตนได้ด้วยวิธีนี้นักเรียนแต่ละคนจะมีคะแนนพื้นฐานซึ่งคิดมาจากคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลาย ๆ ครั้ง

5. การตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม (Team Recognition) การที่กลุ่มได้รับ รางวัลก็ต่อเมื่อกลุ่มนั้น ได้รับความสำเร็จเหนือกลุ่มอื่น ซึ่งจะตัดสินด้วยคะแนนที่ได้มาจากการทำแบบทดสอบของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแล้วคิดเป็นคะแนนพัฒนามาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2546 : 171) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การเสนอเนื้อหาผู้สอนทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้วและนำเสนอเนื้อหาสาระ หรือความคิดรวบยอดใหม่

2. การทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มผู้สอนจัดผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันจัดให้คละกันและชี้แจงให้ผู้เรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ถ้าจะต้องช่วยและร่วมกันเรียนรู้เพราะผลการเรียนของสมาชิกแต่ละคนส่งผลต่อผลรวมของกลุ่ม

3. การทดสอบย่อยสมาชิกหรือผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบย่อยเป็นรายบุคคลหลัง จากเรียนรู้หรือทำกิจกรรมแล้ว

4. คะแนนพัฒนาการของผู้เรียนเป็นคะแนนการพัฒนาหรือความก้าวหน้าของ สมาชิกแต่ละคนซึ่งผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันกำหนดคะแนนการพัฒนาเป็นเกณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ 3 คะแนนพัฒนาการของผู้เรียน

คะแนนจากการทดสอบ	คะแนนความก้าวหน้า
1. ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐานมากกว่า 10 คะแนน	0
2. ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐาน 1-10 คะแนน	10
3. ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐาน 1-10 คะแนน	20
4. ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐานเกิน 10 คะแนน	30

5. การรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีมเป็นการประกาศผลงานของทีม เพื่อรับรองและยกย่องชมเชยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปีคประกาศให้รางวัลลงจดหมายข่าว ประกาศ เสียงตามสาย เป็นต้น

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบด้วยการนำเสนอเนื้อหาสาระใหม่ การจัดกลุ่มทำงานเป็นทีมการทดสอบย่อยการพัฒนารายบุคคลความสำเร็จของกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

สลาวิน (Slavin. 1995 : 73-80) กล่าวถึงการเรียนตามรูปแบบของการแบ่งกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์มี 2 ขั้นตอน คือขั้นการเตรียมการสอนและขั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นการเตรียมการสอน (Preparation)

1. วัสดุและเอกสารประกอบการเรียน (Materials) การสอนโดยใช้การเรียนการสอนตามรูปแบบการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์สามารถใช้ได้กับเนื้อหาต่าง ๆ ที่ครูสร้างขึ้นตามหลักสูตร โดยทำเอกสารประกอบการสอนหรือใบงานกระดาษคำตอบและข้อทดสอบย่อยสำหรับเนื้อหาที่จะสอนแต่ละบทซึ่งแต่ละหน่วยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน 3-5 วัน

2. การจัดกลุ่มผู้เรียน (Assigning Students to Teams) การแบ่งการเรียนตามรูปแบบการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน ถ้าสมาชิก 4 คนประกอบด้วยผู้เรียนเก่ง 1 คนปานกลาง 2 คนและอ่อน 1 คนและถ้าสมาชิกมี 5 คนจะมีผู้เรียน ปานกลางเพิ่มอีก 1 คนไม่ควรให้ผู้เรียนเลือกเข้ากลุ่มกันเองเพราะผู้เรียนจะเลือกคนที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองมีข้อควรปฏิบัติในการจัดกลุ่มผู้เรียนเข้ากลุ่ม ดังนี้

2.1 จัดทำเอกสารสรุปเกี่ยวกับบทเรียนเป็นทีมให้แต่ละกลุ่ม

2.2 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มโดยจัดเรียงผู้เรียนที่มีผลคะแนนสูงสุดไปถึงต่ำสุด ข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มได้จากคะแนนการทดสอบซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่ดีที่สุดหรืออาจจะใช้คะแนนจากผลการเรียนที่ผ่านมาหรือบางครั้งอาศัยวิจารณ์ญาณของครูเองก็ได้

2.3 พิจารณาจำนวนกลุ่มในชั้นเรียนซึ่งในแต่ละกลุ่มควรมีสมาชิก 4 คน การกำหนดว่าจะมีจำนวนกลุ่มนั้นให้เอา 4 ไปหารจำนวนผู้เรียนทั้งหมดถ้าหารด้วย 4 ไม่ลงตัว ก็จะมีบางกลุ่มที่มีสมาชิกมากกว่า 4 คน เช่น ถ้ามีผู้เรียนในห้องเรียน 34 คนก็จะมี 8 กลุ่มที่มีสมาชิกกลุ่มละ 4 คนส่วนอีก 2 กลุ่มจะมีสมาชิก 5 คนเป็นต้น

2.4 การจัดผู้เรียนเข้าประจำกลุ่มในแต่ละกลุ่มควรจัดให้มีสมาชิกสมดุลกัน มีระดับความสามารถโดยเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มเท่า ๆ กัน โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนทั้งสูงปานกลางและต่ำ

2.5 ให้ผู้เรียนเขียนชื่อสมาชิกลงในบัตรสำหรับเก็บข้อมูลของแต่ละกลุ่ม และตั้งชื่อกลุ่มเพื่อเก็บไว้ที่ครู

3. การกำหนดคะแนนพื้นฐาน คือคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบของผู้เรียน ครั้งก่อน ๆ เช่นถ้าครูเริ่มใช้กิจกรรมนี้ใหม่ ๆ อาจให้มีการทดสอบก่อน 3 ครั้งหรือมากกว่า นั้น แล้วใช้คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบนั้นมาเป็นคะแนนฐานนอกจากนี้ครูอาจจะใช้เกรดที่ผู้เรียนได้ในปลายภาคเรียนที่ผ่านมาเป็นคะแนนฐาน

ขั้นกำหนดกิจกรรม

การเรียนตามรูปแบบการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอน 4 กิจกรรม ดังนี้

1. ขั้นตอนการสอน (Teach) ในการสอนเนื้อหาเรื่องหนึ่งใช้เวลาประมาณ

1-2 คาบ ดำเนินการสอนตามแผนการสอน นำเสนอบทเรียนของครู การนำเข้าสู่บทเรียน (Opening) เป็นการพัฒนา (Development) และการชี้แนะแนวทางปฏิบัติ (Guided Practice) มีรายละเอียดดังนี้

การนำเข้าสู่บทเรียน (Opening) เป็นการเร้าความสนใจของผู้เรียนให้อยากรู้ อยากเห็นครูบอกให้ผู้เรียนทราบถึงเรื่องที่เรียนว่าคืออะไรมีความสำคัญอย่างไรกระตุ้นให้ผู้เรียน อยากเรียนด้วยการสาธิตหรือยกปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงหรือทบทวนสั้น ๆ เกี่ยวกับทักษะหรือข้อมูลที่ผู้เรียนควรรู้

2. การพัฒนา (Development) ซึ่งครูอาจจะปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

2.1 การทดสอบโดยจุดประสงค์เน้นที่ความหมายในการเรียนไม่ใช่จำ

2.2 ทำให้ผู้เรียนเห็นทักษะที่จะเกิด โดยใช้อุปกรณ์หรือสื่อที่เห็นชัดเจน

2.3 ประเมินความเข้าใจของผู้เรียนบ่อย ๆ โดยใช้คำถาม

2.4 อธิบายคำตอบว่าทำไมถึงถูกต้องและไม่ถูกต้องหรือผิดยกเว้นกรณี

ที่เห็นชัดเจนแล้ว

2.5 เสนอโนทัศน์ต่อไปเมื่อผู้เรียนเข้าใจแนวคิดหลักของเรื่องที่สอน

2.6 กำหนดกรอบให้อยู่ในเรื่องที่กำลังจัดกิจกรรมขจัดสิ่งแทรกซ้อน

ต่าง ๆ หรือโดยการถามคำถามต่าง ๆ และนำเสนอบทเรียนให้จบอย่างรวดเร็ว

3. การชี้แนะแนวทางปฏิบัติ (Guided Practice) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับบทเรียนที่นำเสนอ โดยการแนะแนวทางให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติถือว่าเป็นขั้นการฝึกฝนอาจทำ ดังนี้

3.1 ผู้เรียนทุกคนช่วยกันแก้ปัญหาหรือหาคำตอบสำหรับคำถามนั้น ๆ

3.2 สุ่มผู้เรียนเพื่อตอบคำถาม วิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนทุกคนเตรียมการตอบ

คำถามไว้

3.3 ไม่ควรให้งานที่ต้องใช้เวลานานอาจให้ผู้เรียนแก้ปัญหา 1-2 ข้อหรือ

ยกตัวอย่างหรือเตรียมคำถาม 1-2 ข้อแล้วให้ข้อมูลย้อนกลับ

4. การเรียนเป็นกลุ่ม (Team Study) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนั้น ๆ

ใช้เวลาประมาณ 1-2 คาบผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเอกสารที่ใช้คือใบงานและกระดาษคำตอบอย่างละ 2 ชุด สำหรับในแต่ละกลุ่มในขณะที่เรียนสมาชิกในกลุ่มจะต้องเรียนรู้เนื้อหานั้น ๆ ให้เข้าใจและช่วยกันทำงานในคาบแรกของการเรียนรวมกันเป็นกลุ่ม ครูต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ แนวทางในการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2546 : 172) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค STAD ดังนี้

ขั้นเตรียมเนื้อหา

ประกอบด้วย

1. การจัดเตรียมเนื้อหาสาระผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่เรียนได้เรียนรู้ เป็นเนื้อหาใหม่โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งสื่อวัสดุอุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน เป็นต้น

2. การจัดเตรียมแบบทดสอบย่อย เช่น ข้อทดสอบ กระจายคำตอบ เกณฑ์การให้คะแนน เป็นต้น

ชั้นจัดทีม

เป็นการแบ่งกลุ่มผู้เรียนทั้งเพศและความสามารถคลกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2-3 คน อ่อน 1 คน

ชั้นเรียนรู้

ประกอบด้วย

1. ผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้
2. ทีมวางแผนการเรียนรู้ โดยแบ่งภาระหน้าที่กัน เช่น ผู้อ่าน ผู้หาคำตอบ ผู้สนับสนุน ผู้จับบันทึก ผู้ประเมินผล
3. สมาชิกในแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมตามใบงานที่ผู้กำหนดซึ่งการเรียนรู้วิธีนี้ เน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในทีมมากกว่าการแข่งขันแบบตัวต่อตัว

4. ผู้เรียนหรือสมาชิกแต่ละกลุ่มประเมินเพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา

ชั้นทดสอบ

ประกอบด้วย

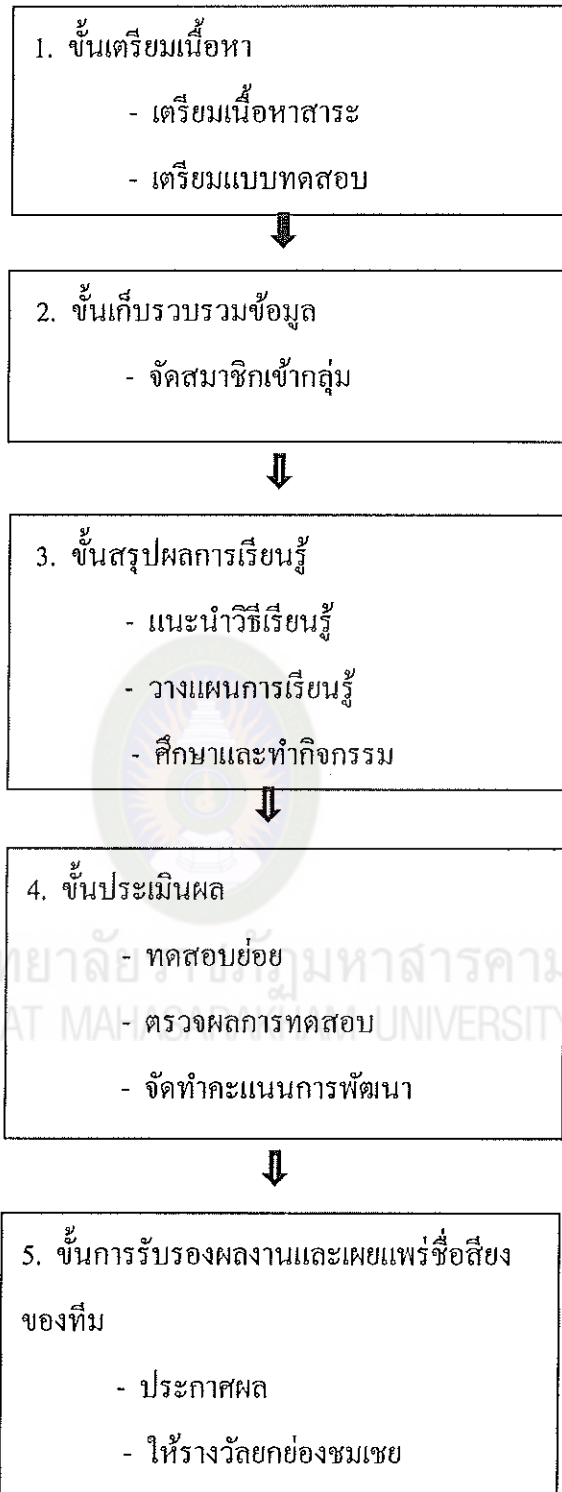
1. ผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบย่อยเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้จากข้อทดสอบของผู้สอน
2. ผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันตรวจผลการทดสอบของสมาชิกแต่ละคน
3. ทีมจัดทำคะแนนการพัฒนาของสมาชิกแต่ละคนและคะแนนการพัฒนาของกลุ่ม
4. ให้แต่ละทีมนำคะแนนการพัฒนาของทีมไปเทียบเกณฑ์ เพื่อหาระดับคุณภาพ ซึ่งอาจกำหนด ดังตัวอย่าง

ตาราง ที่ 4 คะแนนพัฒนาเทียบเกณฑ์คุณภาพ

คะแนนการพัฒนา	ระดับคุณภาพ
0-30	ต้องปรับปรุง
31-60	ควรปรับปรุง
61-90	พอใช้
91-120	ดี
121-150	ดีมาก

ขั้นการรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม

เป็นการประกาศผลงานของทีม ว่าแต่ละทีมอยู่ในระดับคุณภาพใดรับรองยกย่อง ชมเชยทีมที่มีคะแนนการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ เช่น ประกาศให้รางวัล ลงจดหมายข่าว ประกาศเสียงตามสาย ดังภาพที่ 5 ประกอบ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD
ที่มา : สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545 : 174)

นอกจากนี้ สุวิทย์ มูลคำ และ อรรถ มูลคำ (2546 : 175) ได้ให้ข้อดีข้อเสียและข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ไว้ ดังนี้

ข้อดี

1. ผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่น
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกและเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรง
5. ผู้เรียนมีความตื่นตัว สนุกสนานกับการเรียนรู้

ข้อจำกัด

1. ถ้าผู้เรียนขาดความเอาใจใส่และความรับผิดชอบส่งผลให้ผลงานกลุ่มและการเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ
  2. เป็นวิธีการที่ผู้สอนจะต้องเตรียมการดูแลเอาใจใส่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดจึงจะได้ผลดี
  3. ผู้สอนมีภาระงานมากขึ้น
- สรุปได้ว่าขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้
1. ขั้นเตรียมเนื้อหาเป็นการจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รวมทั้งสื่อวัสดุอุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงานและแบบทดสอบย่อยที่ผู้สอนต้องจัดเตรียมไว้
  2. ขั้นจัดทีมเป็นการแบ่งกลุ่มผู้เรียนทั้งเพศและความสามารถละกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2-3 คน อ่อน 1 คน มีอัตราส่วน 1 : 2 : 1
  3. ขั้นเรียนรู้ ผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มแบ่งภาระหน้าที่กัน เช่น ผู้อ่านผู้หาคำตอบ ผู้สนับสนุน ผู้จับบันทึก ผู้ประเมินผลและช่วยกันศึกษาเนื้อหาตามใบงานที่ผู้กำหนดพร้อมทั้งประเมินเพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจ
  4. ขั้นทดสอบผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ และนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนมาจัดทำเป็นคะแนนพัฒนาของกลุ่ม

5. ขั้นตอนการรับรองผลงานของทีมเป็นการประกาศผลงานของทีมว่าอยู่ในระดับคุณภาพใดมีการยกย่องชมเชยให้รางวัล

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD

สุวิมล เขี้ยวแก้ว (2540 : 85-86) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมของครูต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยทั่ว ๆ ไปมีขั้นตอนดังนี้

1. แนะนำจุดประสงค์ จัดกลุ่มผู้เรียนบอกจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนซึ่งอาจทำได้โดยการอธิบายหรือเตรียมเอกสารไว้
ผู้เรียนอ่านและทำความเข้าใจ
3. จัดระบบจัดระบบการทำงานในกลุ่มเน้นการใช้ความพยายามร่วมกัน
4. ช่วยเหลือกลุ่มให้คำแนะนำคำปรึกษาเมื่อกำลังประสบปัญหาในการทำงาน
5. ชื่นชมความสำเร็จให้คำชมเชยต่อความพยายามและความสำเร็จในการทำงาน ทั้งในภาพรวมของกลุ่มและตัวบุคคล

พรพรรณศรีมี เก่งธรรมสาร (2540 : 35-39) ได้ให้ความหมายบทบาทครูในการเรียนแบบร่วมมือว่าครูควรสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1. ให้งานที่ท้าทายความสามารถมากกว่าการแข่งขัน
2. ให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกและตัดสินใจ
3. นับถือความคิดและความรู้ลึกของผู้เรียน
4. ให้คุณค่าในความคิดของผู้เรียน ไม่ว่าจะ เป็นความคิดที่จำกัดเพียงใด
5. ให้กำลังใจผู้เรียนในการแสดงออกซึ่งความคิดของตนเองในหลายรูปแบบ
6. ยอมรับว่าผู้เรียนผิดพลาดได้
7. เผยแพร่ข้อเขียนหรือผลงานของนักเรียนในรูปแบบของหนังสือพิมพ์ จดหมายข่าวของห้อง
8. กระตุ้นและส่งเสริมความคิดของผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น หนังสือวารสารข่าวหรือสื่อการสอน เช่น รูปภาพ

สรุปได้ว่าบทบาทที่สำคัญของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือนั้นครูจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนทั้งในด้านวิชาการและอื่น ๆ ไว้ด้วยซึ่งจุดมุ่งหมายส่วนหลังนี้ครูมักจะละเลยจุดมุ่งหมายหลักนี้จะเป็นลักษณะของการทำงานร่วมกันว่าต้องให้มีลักษณะอย่างไรซึ่งอาจเป็นทักษะการทำงานกลุ่มหรือการเข้าสังคม (Social Objective) นอกจากนี้ที่ครูตั้งจุดมุ่งหมายของการสอนให้ชัดเจนแล้วครูจะต้องเอาใจใส่ในเรื่องของการจัดกลุ่มด้วย

เพราะการจัดกลุ่มนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ในการเรียนแบบร่วมมือดังนั้นครูจะต้องพิจารณาองค์ประกอบของการจัดกลุ่ม เช่น

1. ลักษณะของกลุ่มควรจัดเป็นกลุ่มลักษณะใดกลุ่มอาจเป็นลักษณะเดียวกัน(Homogeneous) หรือลักษณะคละกัน (Heterogeneous)
  2. การจัดวางกลุ่มจะวางอย่างไร
  3. สมาชิกของกลุ่มใครจะเป็นผู้เลือกให้ครูเลือกหรือผู้เรียนเลือกเองแต่โดยทั่วไปจากการวิจัยพบว่าการเรียนรู้ที่ดีครูควรจะเป็นผู้เลือกให้และแบ่งกลุ่มผู้เรียนควรมีขนาดกลุ่มละ3-5 คนเพราะถ้าคนในกลุ่มมากไปจะทำให้การมีส่วนร่วมของผู้เรียนบางคนน้อยไป แต่ถ้าคนในกลุ่มน้อยไปก็จะได้ความคิดไม่หลากหลาย
  4. ระยะเวลาที่กลุ่มอยู่ด้วยกันควรยาวนานแค่ไหนการเรียนรู้อะไรจึงประสบผลดีครูจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสม
  5. การเตรียมเอกสารหรืออุปกรณ์สำหรับผู้เรียนครูจะต้องพิจารณาว่าควรมีจุดเดียวสำหรับของกลุ่มเพื่อใช้ร่วมกันหรือจัดแบ่งเป็นหลายส่วนหลายชุดแยกตามสมาชิกกลุ่ม
- บทบาทผู้เรียนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้กลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD**
- อรพรรณ พรสีมา (2540 : 62) ได้ให้ความหมายบทบาทของผู้เรียนในการเรียนแบบร่วมมือมีดังนี้
1. ผู้เรียนต้องไว้วางใจซึ่งกันและกันและพัฒนาทักษะสื่อความหมายของตนเองให้ดี
  2. ในการทำกิจกรรมการเรียนในแต่ละกิจกรรมสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งจะทำหน้าที่ประสานงานคนหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกที่เหลือจะทำหน้าที่เป็นเพื่อนร่วมทีมสมาชิกแต่ละคนจะต้องได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบทุกคนในกลุ่มจะต้องเข้าใจเรื่องที่กำลังเรียนและสามารถตอบคำถามได้เหมือนกันทุกคนจะไม่มีสมาชิกคนใดของกลุ่มถูกทอดทิ้งผู้ประสานงานกลุ่มต้องกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม
  3. ผู้เรียนควรให้เกียรติและฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกทุกคนสมาชิกในกลุ่มอาจวิจารณ์ความคิดเห็นของเพื่อนได้ แต่ไม่วิจารณ์ตัวบุคคลและควรเป็นไปเพื่อความชัดเจนในความคิดเห็น
  4. ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่มผู้เรียนจะร่วมกันทำกิจกรรมการดูแลให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่และการช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

สรุปได้ว่าบทบาทของผู้เรียนในการเรียนแบบร่วมมือสมาชิกของกลุ่มต้องไวใจและช่วยเหลือกันรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่ทอดทิ้งสมาชิกในกลุ่มของตนให้เกียรติและฟังความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

จอห์นสัน (Johnson, 1993 : 7-19) ได้เสนอการให้คะแนนในการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. คะแนนเดี่ยวบวกคะแนนโบนัสถ้าสมาชิกทุกคนทำได้ถึงเกณฑ์ (Individual Score Plus Bonus Points Based on all Members Reaching Criterion) สมาชิกกลุ่มศึกษาบท เรียนร่วมกันและแน่ใจว่าทุกคนได้ความรู้ในสิ่งที่เรียนจากนั้นทดสอบรายบุคคลถ้าสมาชิกกลุ่มได้คะแนนมากกว่าเกณฑ์ ที่ตั้งไว้ก็จะได้คะแนนพิเศษด้วย
2. คะแนนเดี่ยวบวกกับคะแนนโบนัสตามคนที่ได้คะแนนต่ำสุด (Individual Score Plus Bonus Points Based on all Members Reaching Criterion) สมาชิกกลุ่มเตรียมตัวให้พร้อม สำหรับการสอบเมื่อทำการทดสอบสมาชิกจะได้รับคะแนน โบนัสเพิ่มขึ้นจากคะแนนสอบของคนที่ได้ต่ำสุด
3. คะแนนเดี่ยวบวกกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม (Individual Score Plus Group Average) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบเมื่อสอบก็จะได้รับคะแนนของตน และจะได้คะแนนเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
4. คะแนนเดี่ยวบวกคะแนน โบนัสจากคะแนนปรับปรุง (Individual Score Plus Bonus on Improvement Score) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบแล้วทำการสอบเป็นรายบุคคลและ ได้รับคะแนนเป็นของตนเองและจะได้คะแนนเพิ่มขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มสามารถทำคะแนน ได้ดีกว่าการสอบในครั้งก่อนซึ่งถือเป็นคะแนนปรับปรุง
5. คะแนนของสมาชิกกลุ่มทุกคนรวมกัน (Totaling Member's Individual Score) สมาชิกในกลุ่มจะได้รับคะแนนจากคะแนนของทุกคนในกลุ่มรวมกัน
6. ค่าเฉลี่ยของคะแนนของสมาชิกกลุ่ม(Averaging of Member's Individual Score) คะแนนของสมาชิกกลุ่มทุกคนรวมกันแล้วหารด้วยจำนวนสมาชิกกลุ่มถือเป็นคะแนนของกลุ่ม
7. คะแนนของกลุ่มขึ้นอยู่กับผลงานเพียงชิ้นเดียว (Group Score on a Single Product) งานของกลุ่มเป็นงานเพียงชิ้นเดียว เช่น รายงานเรียงความเมื่อมีการประเมินงานทุกคน ในกลุ่มจะได้รับคะแนนเหมือนกัน

8. การสุ่มงานของสมาชิกในกลุ่มมาเป็นคะแนน (Randomly Selecting one Member's Paper to Score) สมาชิกกลุ่มทุกคนทำงานของตนเองและตรวจสอบจนแน่ใจว่าถูกต้อง สมบูรณ์ ครูจะสุ่มงานของใครคนหนึ่งมาตรวจและสมาชิกคนในกลุ่มจะได้รับคะแนนเช่นเดียวกัน

9. การสุ่มจากการทดสอบของสมาชิกกลุ่ม (Randomly Selecting one Member's to Score)

10. สมาชิกทุกคนได้รับคะแนนตามคนที่ได้คะแนนต่ำสุด (All Members Receive Lowest Member Score) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบแล้วทำการสอบเป็นรายบุคคลสมาชิกกลุ่มก็จะได้รับคะแนนตามคนที่ได้รับคะแนนที่ต่ำที่สุดในกลุ่ม

11. คะแนนเฉลี่ยบวกคะแนนทักษะความร่วมมือ (Average of Academic Scores Plus Collaborative Skills Performance Score) ผู้เรียนทำงานร่วมกันทำการสอบแล้วนำคะแนนจากการสอบมาเฉลี่ยนำไปบวกกับคะแนนทักษะความร่วมมือ

12. คะแนนสอบและรางวัลที่ไม่เกี่ยวข้องกันกับคะแนนสอบ (Dual Academic and Nonacademic Rewards) สมาชิกกลุ่มเตรียมพร้อมสำหรับการสอบแล้วต่างคนต่างสอบและจะได้รับคะแนนเต็มแล้วมาพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเพื่อพิจารณารางวัลจากค่าเฉลี่ยนั้น

ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ (2543 : 151) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการเรียนแบบร่วมมือดังนี้

1. ครูบอกจุดประสงค์ของการเรียนแบบร่วมมือให้ผู้เรียนเข้าใจซึ่งรวมถึงวิธีการเรียนการที่ทุกคนปฏิบัติสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนผลการดำเนินงานการให้คะแนนใน ลักษณะของกลุ่มรางวัลและผลที่จะได้รับเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จในการเรียน

2. กำหนดขนาดของกลุ่มวิธีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนสถานที่สำหรับเรียนซึ่งอาจจะใช้ ห้องเรียนห้องสมุดห้องหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแผนงานสำหรับการเรียนไปงานเอกสารเสริม ความรู้ หรือข้อมูลต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน

3. ครูให้ความรู้อธิบายแนวทางในการค้นหาความรู้เพิ่มเติมงานที่จะต้องทำหรือ ศึกษากำหนดเป้าหมายของงานเกณฑ์ในการพิจารณางานในระดับดีมากหรือพอใช้รวมทั้งพฤติกรรมของผู้เรียนในการทำงานกลุ่มและการมีส่วนร่วมในการทำงาน

4. ในระหว่างที่ผู้เรียนทำงานกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายนั้นผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานและพฤติกรรม

ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมโดยตลอด

5. ครูสุรุปทเรียนโดยการถามคำถามเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่ได้ทำไปหรือถามคำถามเพื่อทดสอบความรู้ของผู้เรียน

6. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนในด้านเนื้อหาวิชาการการแสดงความคิดเห็นรวมทั้งทักษะและการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มสรุปลักษณะของการให้คะแนนของการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือนั้นจะเห็นได้ชัดด้วยกัน ดังนั้นในการนำมาใช้เราจะต้องพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบและกิจกรรมที่จัดกับผู้เรียน

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้
 สุมณฑา พรหมบุญและอรพรรณ พรสีมา (2540 : 28-29) ได้ให้ความหมายประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับฝึกหัดต่อการเรียนรู้ของตนเองได้ลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมกลุ่มฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ การเป็นผู้นำผู้ตามและสิ่งสำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุด

2. การเรียนแบบร่วมมือช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีที่สุดฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตยฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกันฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนต่อครูสถานศึกษาและสังคม

3. การเรียนแบบร่วมมือช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียนเพราะผู้เรียนทุกคนได้ฝึกฝนจนเกิดวินัยในตนเองได้รับการยอมรับจากครูเพื่อนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเองเกิดความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ปัญหาทางวินัยจึงลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

4. การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งชั้นสูงขึ้นการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดีขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 119-120) ได้ให้ความหมายประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกเพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่มทุก ๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน

2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิดพูดแสดงออกแสดงความคิดเห็นลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันเช่นเด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่งทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจรู้จักใช้เวลาส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นร่วมกันคิดระดมความคิดเพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดเป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ

5. ส่งเสริมทักษะทางสังคมทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกันเข้าใจกันและกัน

6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือนอกจากเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มย่อยแล้วเป้าหมายสูงสุดคือต้องทำให้ผู้เรียนเชื่อว่าเขาสามารถจะประสบผลสำเร็จไปพร้อม ๆ กัน โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันร่วมแรงร่วมใจต่อกันและยังจะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะนิสัยที่ดีนอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดีในการเรียนอีกด้วย สรุปได้ว่าจากแนวคิดผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถทางการเรียนแบบคละความสามารถ สูง กลาง ต่ำ ซึ่งในการแบ่งกลุ่มจะใช้ข้อมูลจากคะแนน จากการทดสอบในภาคเรียนที่ผ่านมา เน้นการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันในงานที่ได้รับมอบหมาย มีการทดสอบโดยต่างคนต่างทำ การปรับปรุงคะแนนเปิด โอกาสให้สามารถปรับปรุงคะแนน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD มีขั้นตอนในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ ดังนี้

1. ชี้นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Class Presentation) โดยครูผู้สอนเสนอเนื้อหาต่อผู้เรียนทั้งชั้น เนื้อหาอาจเป็นเอกสาร สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจเรื่องที่จะเรียนและเป็นแนวทางในการทำกิจกรรมกลุ่มต่อไป

2. ขึ้นทำงานกลุ่ม (Teams) ประกอบด้วยสมาชิก 4-6 คน มีผลสัมฤทธิ์แบบคละกัน หน้าที่ของกลุ่มคือการช่วยเหลือกัน อภิปรายปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งการตรวจสอบคำตอบ การแก้ไขคำตอบ ทุกคนต้องช่วยเหลือกันให้มีความรู้อย่างถ่องแท้ คนเก่งช่วยคนอ่อนปรึกษาเพื่อนและครูและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

3. ชั้นการทดสอบย่อย (Quizzes) หลังจากเรียนไปแล้ว 1-2 ชั่วโมง นักเรียนทุกคนต้องทดสอบในเนื้อหาสาระที่เรียน ทำตามความสามารถของตนเอง ช่วยเหลือกันไม่ได้
4. ชั้นคะแนนพัฒนารายบุคคล (Individual Improvements) เปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อปรับปรุงคะแนนของตนให้สูงขึ้น โดยเปรียบเทียบคะแนนที่สอบได้กับคะแนนมาตรฐาน คะแนนที่ได้เป็นคะแนนความก้าวหน้า
5. ชั้นให้รางวัล (Team Recognition) คะแนนของกลุ่มใดเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ กลุ่มนั้นจะได้รับรางวัล อาจเป็นคำชมเชย ประกาศนียบัตร รางวัล

ความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

ชัยวัฒน์ ดุจศรีแก้ว (2543 : 14) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งกระบวนการ องค์ประกอบ ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ หากเป็นไปในทางบวกจะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน จะมีการเสียสละ อุทิศร่างกาย แรงใจ แรงทรัพย์และสติปัญญาให้แก่งานมากขึ้นแต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติต่อการปฏิบัติงานเป็นไปในทางลบ จะมีผลทำให้เกิดความไม่พึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

อานนท์ กระบะบอกไท (2543 : 33) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการทำงานนั้น เช่น ความรู้สึกรัก ความรู้สึกชอบ ภูมิใจ สุขใจ เต็มใจและยินดีจะมีผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีการเสียสละ อุทิศร่างกาย และสติปัญญาให้แก่งานอย่างแท้จริง

พระมหาสมพงษ์ เต็มรัมย์ (2544 : 35) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พลังที่เกิดขึ้นภายในอินทรีย์แล้วกระตุ้นหรือผลักดันให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรม ความพึงพอใจในงานจะเกิดขึ้นภายในอินทรีย์แล้วกระตุ้นหรือผลักดันให้อินทรีย์แสดงพฤติกรรม ความพึงพอใจในงานจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการ อันจะเป็นผลให้บุคคลให้ความสนใจและเต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มที่

กิลเมอร์ (Gillmer, 1966 ; อ้างถึงใน นิคม ชมภูหอง, 2545 : 36) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ผลของเจตคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์เพิ่มเติมของงานและมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งความพึงพอใจนั้น ได้แก่

รู้สึกว่ามีความสำเร็จในผลงาน รู้สึกว่าได้รับการยกย่อง และรู้สึกว่ามีโอกาสก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

ลูแทนส์(Lutan, 1977;37 อ้างถึงใน นิคม ชมภูหลง , 2545 : 38) กล่าวไว้ว่าความพึงพอใจในงานเป็นผลรวมขององค์เพิ่มเติมต่าง ๆ ซึ่งสนองความต้องการและเป็นสัณฐานที่เจริญขึ้นเป็นเจตคติที่แฝงอยู่

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน ที่มีต่องานและปัจจัยหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ จนสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนสามารถลดความเครียดของผู้ปฏิบัติงานให้ต่ำลงได้ และความพึงพอใจเป็นตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของงาน

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่มีต่อบุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ และแสดงออกหรือพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันไป ความพึงพอใจต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในการศึกษาตามทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์มีดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานจะมีความหมายต่อผู้ทำ

2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงานต้องมีลักษณะดังนี้

3.1 คนทำงานมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมาย

3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง

3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อนำแนวคิด สก็อต (Scott) มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทาง ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และระดับความสามารถหรือพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน
2. วางแผนการสอนอย่างเป็นกระบวนการและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายในการทำงาน สะท้อนผลงานและการทำงานร่วมกันได้

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2549 : 21) ได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในทัศนะของสก็อต (Scott, 1970 : 21) มาสโลว์ (Maslow, 1970:29) แมคเกรเกอร์ (McGregger, 1960 : 30) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2540 : 39) ซึ่งผู้เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในทางบวกขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัตินั้นทำให้นักเรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากน้อยเพียงใด นั่นคือ สิ่งที่ผู้สอนควรคำนึงถึงองค์เพิ่มเติมต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ตั้งอยู่บนสมมติฐาน 3 ประการคือ

1. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนั้นไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นแรงจูงใจสำหรับพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการมีอิทธิพลก่อให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกนั้น เป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองเสร็จสิ้นไปแล้วจะไม่เป็นตัวก่อให้เกิดพฤติกรรมอีกต่อไป
3. ความต้องการของมนุษย์ จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้น จากต่ำไปหาสูงตามลำดับในขณะที่ความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองบางส่วนแล้ว ความต้องการขั้นสูงถัดไปก็จะติดตามมาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่อไป

ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ มาสโลว์ ได้แบ่งไว้เป็น 5 ลำดับ จากต่ำไปหาสูงดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย
2. ความต้องการมั่นคงปลอดภัย
3. ความต้องการได้รับการยกย่องทางสังคม
4. ความต้องการมีชื่อเสียง เกียรติยศ
5. ความต้องการการได้รับความสำเร็จในชีวิต

มาสโลว์ มีความเชื่อว่า มนุษย์ส่วนใหญ่ไม่สามารถบรรลุความต้องการในระดับของความต้องการที่จะรู้จักตนเองที่แท้จริงได้ ทำให้มนุษย์มีความต้องการในระดับสูงมากขึ้น เพราะความต้องการในระดับสูงเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม และทำการสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อหวังผลส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างกว้างขวาง เกิดการร่วมมือกัน นำไปสู่การปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์นั่นเอง เมื่อมนุษย์ทุกคนมีความต้องการและความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองแล้วย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจ (เชดสคัลด์ โจนวาลินธุ์. 2549 : 12)

ความสำคัญของความพึงพอใจในการทำงาน

1. การรับรู้ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานจะทำให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้ในการสร้างปัจจัยเหล่านั้นให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน
2. ความพึงพอใจในงานจะทำให้บุคคลมีความตั้งใจและมีความรับผิดชอบในการทำงาน ลดการขาดงาน ลดการลาออก และลดการมาทำงานสาย
3. ความพึงพอใจในงานเป็นการเพิ่มผลผลิตของบุคคลทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

พฤติกรรมของบุคคลที่มีความพึงพอใจในงาน

กิตติศักดิ์ ผาลี (2549 : 13) ได้กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความพึงพอใจในงานว่าจะแสดงพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. มีความเอาใจใส่ต่องาน ขยันติดตามผลงานที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องเสียหายก็พยายามแก้ไขหรือรีบชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาทราบ
2. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ขอมเสียสละเวลา และความสุขส่วนตัวเพื่องาน โดยไม่ต้องชักชวนหรือขอร้อง
3. มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่แตกแยกเป็นก๊กเป็นเหล่า
4. ไม่ขาดงานหรือหยุดงานโดยไม่จำเป็น มีความสบายใจที่ได้มาทำงานและอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน

การวัดความพึงพอใจในการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวัดความพึงพอใจในงาน มีดังนี้

1. เพื่อจะได้ทราบถึงสาเหตุของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในงาน

2. เพื่อจะได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับผลงาน ที่ออกมา

3. เพื่อจะได้เรียนรู้ถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในงาน

4. เพื่อจะให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานกับการฝึกรอบรม การขาดงาน หยุคงานบ่อย ๆ การเปลี่ยนงาน การลาออก และปัญหาอื่น ๆ

หน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจในงานของบุคลากร นักจิตวิทยาได้สร้างแบบวัดความพึงพอใจในงาน ตามนิยามศัพท์และตามจุดมุ่งหมายของการแบ่งแบบวัด จึงมีหลายลักษณะตาม (ฉลวยศรี ท้าวน้อย, 2547 : 8) ได้กล่าวถึง การแบ่งแบบวัดความพึงพอใจในงานดังนี้

1. การแบ่งแบบวัดตามลักษณะข้อความที่ถาม ได้แก่

1.1 แบบสำรวจปรนัย (Objective survey) เป็นแบบวัดที่มีคำถามและคำตอบให้เลือกโดยผู้ตอบต้องตอบตามที่ตนเองมีความคิดเห็นและมีความรู้สึกที่เป็นจริง ข้อมูลที่ได้สามารถวิเคราะห์ด้วยเชิงปริมาณ

1.2 แบบสำรวจเชิงพรรณนา (Descriptive survey) เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบด้วยคำพูดและข้อเขียนของตนเอง เป็นแบบสัมภาษณ์หรือคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบตอบได้อิสระข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การแบ่งแบบวัดตามลักษณะของงาน ได้แก่

2.1 แบบวัดความพึงพอใจในงานโดยทั่วไป เป็นแบบวัดความพึงพอใจของบุคคลที่มีความสุขอยู่กับงาน โดยส่วนรวม

2.2 แบบวัดความพึงพอใจเฉพาะเกี่ยวกับการงาน เป็นแบบวัดความพึงใจในงานเฉพาะงานในแต่ละด้าน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง เจตคติทางบวกของบุคคลที่มีต่องานหรือกิจกรรม ที่เขาทำซึ่งเป็นผลให้บุคคลเกิดความรู้สึก กระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรหรือการทำงานมีวิธีการและกิจกรรมหลายประการที่เสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงาน เช่น การสร้างความมั่นคงปลอดภัยและสะดวกสบายให้แก่บุคคลในองค์กรจัดสภาพแวดล้อม ในการทำงานให้ดีมีคุณภาพทำบุคคลผู้เป็นเจ้าของ คือ ได้มีส่วนร่วมในการทำงาน ได้รับการ

ยอมรับจากสมาชิกในองค์กร บุคคลที่มีความรู้สึกรู้ใจในการทำงานจะมีลักษณะการทำงานที่เอาใจใส่ต่อการทำงาน ขยัน ติดตามผลงานที่ได้รับมอบหมายเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ยอมเสียสละเวลาและความสุขส่วนตัวเพื่องาน โดยไม่ต้องชักชวนหรือขอร้องไม่ขาดงานหรือไม่หยุดงาน โดยไม่จำเป็นการวัดความพึงพอใจในงานแบ่งวัดตามลักษณะข้อความที่ถามและแบ่งแบบวัดตามคุณลักษณะของงาน

แนวคิดทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจในงานนี้เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เน้นกิจกรรมให้กับนักเรียนได้มีส่วนร่วมทั้งในงานที่รายบุคคลและงานกลุ่ม จัดการนำเสนอและแสดงผลงานเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจ สิ่งที่เกิดขึ้นตามมานั้นจะแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่เขาได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อกิจกรรมนั้น ๆ

ประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผล

การทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป เป็นการนำบทเรียนสำเร็จรูป ไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ แล้วนำไปทดลองใช้จริง หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงผลิตออกมาเป็นจำนวนมากก่อนที่จะนำไปใช้ ผู้สอนต้องมั่นใจว่าบทเรียนสำเร็จรูป นั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง ทั้งนี้เพราะบทเรียนสำเร็จรูป จะช่วยสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ผู้สอนมุ่งหวังไว้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป

1. ไม่สูญเปล่าทั้งเวลาและแรงงาน เป็นการประกันคุณภาพของบทเรียนสำเร็จรูป ว่าได้มาตรฐาน เหมาะสมที่จะลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าหากไม่มีการหาประสิทธิภาพเสียก่อน และผลิตออกมาแล้วใช้ประโยชน์ไม่ได้ก็จะต้องทำใหม่ เป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลาและแรงงาน
2. สำหรับผู้ใช้บทเรียนสำเร็จรูป โดยเฉพาะครูควรมั่นใจว่าบทเรียนสำเร็จรูป นั้นมีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง

เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป จะกำหนดเป็นเกณฑ์ไว้ โดยจะกำหนดเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อ

เปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนการสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งกำหนดตัวสมมติให้เป็น E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ การที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ แต่โดยปกติ เนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักตั้งเอาไว้ ดังนี้ 80/80, 85/85, 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ คือ 70/70, 75/75 ตามสูตรการหาค่า E_1/E_2 (บุญชม ศรีสะอาด. 2553:101)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนนักเรียนที่ได้ระหว่างเรียนทุกคน

A แทน คะแนนเต็มของชิ้นงานหรือกิจกรรมทุกกิจกรรมรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนที่ได้หลังเรียนทุกคน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

การหาประสิทธิภาพบทเรียนสำเร็จรูป

1. ขั้นตอนการทดลองหาประสิทธิภาพ

เมื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ขึ้นเป็นต้นฉบับแล้วต้องนำบทเรียนสำเร็จรูปไปทดลองหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นทดลองแบบกลุ่มเดี่ยว ทดลองกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และดี อย่างละ 1 คน แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ขั้นทดลองแบบกลุ่มเล็ก ทดลองกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และ ดี แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 3 หรือ 2 คน นำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ชั้นทดลองแบบกลุ่มใหญ่ ทดลองกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และ ดี กลุ่มละ 10 คน นำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. การเลือกนักเรียนมาทดลองใช้บทเรียนสำเร็จรูป ควรเป็นตัวแทนของนักเรียนที่เราจะนำบทเรียนสำเร็จรูป ไปใช้โดยควรพิจารณา ดังนี้

□ 2.1 ทดลองแบบกลุ่มเดี่ยว ทดลองกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และดี อย่างละ 1 คน แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2.2 ทดลองแบบกลุ่มเล็ก ทดลองกับนักเรียน 3-10 คน ทดลองกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และ ดี แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 3 หรือ 2 คน นำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2.3 ทดลองแบบกลุ่มใหญ่ ทดลองกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และ ดี กลุ่มละ 10 คน นำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3 ข้อควรคำนึงในการทดลองบทเรียนสำเร็จรูป

การหาประสิทธิภาพบทเรียนสำเร็จรูป ได้ผลคุ้มค่า สิ่งที่คุณทดลองควรคำนึงมี ดังนี้

3.1. ควรเลือกนักเรียนที่เป็นตัวแทนของนักเรียนที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูป

3.2. ควรเลือกเวลาที่ปราศจากเสียงรบกวน ไม่ร้อนอบอ้าว และไม่ใช้เวลา นักเรียนหิวกระหาย ไม่รีบร้อนกลับบ้าน

3.3. จะต้องอ่านคำชี้แจงประกอบการฝึกแต่ละกิจกรรมให้เข้าใจทุกครั้ง

3.4. ในการทดลองภาคสนามในชั้นเรียนจริง ต้องใช้ครูเพียงคนเดียว ผู้สังเกตต้องอยู่ห่าง ๆ ไม่เข้าไปช่วยเหลือเด็ก หากจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือให้ครูผู้สอน ช่วย

3.5. ไม่ว่าจะเป็นการทดลองแบบเดี่ยว แบบกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ ครู จะต้องอ่านคำชี้แจงให้นักเรียนทราบกับบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

3.5.1 ทดสอบก่อนเรียน

3.5.2 ทำกิจกรรมการฝึก ซึ่งจะมีรายละเอียดชี้แจงประกอบให้ทุกกิจกรรม

3.5.3 ทดสอบหลังเรียน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป ไว้ คือ 80 / 80 ที่ผู้วิจัยได้จัดตั้งเกณฑ์ไว้สูง เพราะจากการอ่านงานวิจัยของหลาย ๆ ท่านมักพบว่า ตั้งเกณฑ์ไว้เท่าใดมักจะได้ตามเกณฑ์ การตั้งเกณฑ์ไว้สูงจะมีผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอนด้วย และมีระดับความผิดพลาดไว้ร้อยละ 5 โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อบทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพตั้งแต่ 82.51 / 82.51 ขึ้นไป
2. เท่าเกณฑ์ เมื่อบทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพตั้งแต่ 77.50 / 77.50 ถึง 82.50 / 82.50
3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อบทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพต่ำกว่า 77.40 / 77.40

สรุปได้ว่าบทเรียนสำเร็จรูป มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้การเรียนรู้อัจฉริยะศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมาก นักเรียนได้ฝึกทำกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ และเป็นการทบทวนในสิ่งที่เรียนมาแล้ว นักเรียนได้ฝึกฝนเต็มที่ ผู้เรียนมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน ผู้วิจัยได้สร้างบทเรียนสำเร็จรูป เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบบทเรียนสำเร็จรูป ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนสำเร็จรูป

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness index) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยการเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับสูงสุดที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนเมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา เรามักจะดูถึงประสิทธิผลทางการสอนและการวัดประเมินผลทางสื่ออื่น ตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจจะยังไม่เพียงพอมีผู้กล่าวถึงการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึก ดังนี้

วรรณวิไล พันธุ์สีดา (2549 : 111-112) ได้กล่าวถึง การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมโดยการวิเคราะห์จากคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำได้กับคะแนนเต็มทั้ง

ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งเกณฑ์การยอมรับว่านวัตกรรมมีประสิทธิผลช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ได้จริง จะต้องมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2553 : 60-61) ได้กล่าวถึง การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของ นวัตกรรมว่า หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนซึ่งนวัตกรรมที่ ยอมรับได้ว่ามีประสิทธิภาพจะต้องมีค่าดัชนีประสิทธิผลตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

สูตรการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I : The Effectiveness Index) โดยวิเคราะห์จากคะแนนก่อน เรียนและหลังเรียนเมื่อเทียบกับคะแนนเต็มตามวิธีของ กูดแมน เฟรชเชอร์และชไนเดอร์

(GoodmanFletcher&Schnider) (เมธิญ กิจระการ, 2548 : 31)

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนสอบก่อนเรียน}}{(\text{คะแนนเต็ม} \times \text{จำนวนนักเรียน}) - \text{ผลรวมของคะแนนสอบก่อนเรียน}}$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กัลป์ดา ดาบแก้ว (2550 : 90) ได้ศึกษาศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม โดยการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบจิกซอร์ (Jigsaw) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าแผนพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบจิกซอร์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.40/79.98 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 นักเรียนที่เรียนด้านแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบจิกซอร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปฐมพงษ์ บานอุทัย (2550 : 87) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ (Jigsaw) เรื่องการเมืองการปกครองสมัยอยุธยา สาระสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้าง ขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.25/91.42 และค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.8884 แสดงว่านักเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้น มีความพึงพอใจในการเรียนเรื่อง การเมืองการปกครองสมัย อยุธยาอยู่ในระดับมากที่สุด

สฤณีศักดิ์ ชื่นชมจารี (2550 : 80) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิ์ 87.74/82.43 และมีประสิทธิ์ผลเท่ากับ

0.7129 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 71.29 และพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก

ณภัทร สระประเทศ (2551 : ก) ได้วิจัยค้นคว้าเพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูปทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นจำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนทักษะเชิงสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 90.45 / 93.82 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และมีนักเรียนคะแนนเฉลี่ยการเรียนหลังการเรียนด้วยชุดการสอนทักษะเชิงสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัมพร กุลาเพ็ญ (2551: 65 - 77) ได้วิจัยค้นคว้า การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปสื่อประสมที่มีประสิทธิภาพประกอบการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียน เรื่องศาสนาในประเทศไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองหิ้งหาย อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของสื่อประสม กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ชุดสื่อประสมแบบศูนย์การเรียน จำนวน 5 ชุด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 - 0.62 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีประสิทธิผล ผลการศึกษา ค้นคว้าพบว่า ชุดสื่อประสม เรื่องศาสนาในประเทศไทยกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 83.60/85.08 ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดสื่อประสมเท่ากับ ร้อยละ 55.47

วนิดา ศรีคำภา (2550: 65 - 66) ได้วิจัยค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนรายบุคคลกลุ่มทักษะภาษาไทย เรื่อง คำพังเพย สุภาษิต สำนวนไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนโนนหันวันครู อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 101 คน ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนรายบุคคลที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.78/79.11 ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) 0.61 ซึ่ง

มีค่าใกล้เคียงเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ และอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ว่า ชุดการสอน รายบุคคลที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ และได้นำชุดการสอนรายบุคคลไปทดลองข้ามกลุ่มเพื่อ ยืนยันประสิทธิภาพ พบว่าชุดการสอนรายบุคคลมี ประสิทธิภาพ 81.17/80.11 ค่าดัชนี ประสิทธิภาพ (E.I.) 0.64 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าชุดการสอนรายบุคคลที่ สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

เสาวะลี พิวหนู (2552: 67 - 70) ได้ศึกษาค้นคว้าการพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สารเคมี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาชุดการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80และเพื่อศึกษา ความคงทน ในการเรียนรู้ของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ ชุดการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต เรื่องสารเคมี จำนวน 4 ชุด ชุดละ 4 เล่ม และแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากตั้งแต่ 0.25 – 0.85 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 – 0.83 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้ t-test (Dependent Samples) ผลการศึกษาพบว่า ชุดการสอนที่ พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.30/82.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดัชนีประสิทธิผลของ ชุดการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่อง สารเคมี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 4 ชุด มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.68 หลังเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ลดลงจากเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคงทนลดลงร้อยละ 12.15

สรุปได้ว่าบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถ พัฒนาผู้เรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความ เป็นประชาธิปไตย รู้จักแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลรู้จักการประเมิน ตนเอง สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียน รู้จักศึกษา ค้นคว้า ทดลองปฏิบัติแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอทำให้ พัฒนาการเรียนรู้ได้ดีขึ้นและสามารถสร้างชุดการสอนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แมตติงลี่ (Mattingly. 1991-95) ได้ศึกษาโรงเรียนปัจจุบันที่ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์จากการรายงาน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคจิกซอว์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในการรวมกลุ่มนักเรียนที่ทำการสนทนาได้ตอบซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม กิจกรรมการเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

โรเบิร์ต (SLavin. 1980 : unpaget) ได้ศึกษาการเรียนรู้ร่วมมือ เทคนิค ทำให้เกิดความชำนาญมีการค้นพบ การวิจัยมานานและมีหลักฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติเพิ่มขึ้นของนักเรียน เทคนิคร่วมด้วยช่วยกัน (STAD) เป็นการช่วยให้นักเรียนมีการเรียนเป็นทีมคะแนนผลการเรียนจะสูงขึ้น หรือต่ำขึ้นอยู่กับการศึกษาปฏิบัติของนักเรียนมีความสามารถมากน้อยเพียงใดของแต่ละบุคคล แตกต่างเกี่ยวกับเชื้อชาติ เพศ ผิว วรรณะ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละบุคคลการเรียนรู้เป็นกลุ่มทำงานแก้ปัญหาซึ่งกันและกันได้ แต่ละคนมีการสนทนาได้ตอบโต้แย้งกันภายในกลุ่ม มีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้เชี่ยวชาญคอยช่วยเหลือแนะนำเป็นผู้เชี่ยวชาญ เทคนิค TGT เป็นเทคนิคกลุ่มแข่งขัน มีเทคนิคกำหนดรูปแบบหลายแบบ STAD อย่างไรก็ตามนักเรียนที่มีการแข่งขันกลุ่มอื่น ๆ แต่ละกลุ่มแสดงความแตกต่างแต่ละกลุ่มมีผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำสาระสำคัญ และมีกลุ่มบ้านชั้นตอนครูนำเสนอเนื้อหาจัดนักเรียน แข่งขันทดสอบให้รางวัลสิ้นการเรียนแต่ละสัปดาห์ ส่วนเทคนิคจิกซอว์ ครูแบ่งเนื้อหาทั้งหมดที่จะสอนออกเป็นเนื้อหาย่อย โดยให้มีข้อเท่ากับจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม มีหัวหน้ากลุ่มคอยแนะนำ จากการศึกษาวิจัย ของนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน ได้ประสบความสำเร็จด้วยตนเองวิธีการ 3 เทคนิคนี้ การวิจัยมีหลักฐานเป็นที่แสดงให้เห็นชัดว่า การเรียนรู้ร่วมมือ ได้เป็นประโยชน์แท้จริงในโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีความใกล้ชิด สนับสนุนกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันนำไปใช้ในการเรียนในห้องเรียนมีกฎเกณฑ์มีระเบียบแบบแผน

โรเบิร์ต (Slavil. 1982 : uapngad) ได้ศึกษารูปแบบเชิงพรรณนา เกี่ยวกับ 6 เทคนิควิธี ใช้การเรียนรู้ร่วมมือ ได้มีการวิจัยอย่างกว้างขวาง การใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีค่าทางสถิติที่อ้างอิง ในโครงสร้างรูปแบบ มีเงื่อนไข การปฏิบัติ ตามสัญญาข้อตกลงของแต่ละกลุ่มทำงานการทำงานภายในกลุ่มย่อยทำงานร่วมกันในเรื่อง เนื้อหาที่ครูกำหนดให้ ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ร่วมมือจะประสบผลสำเร็จ กลุ่มใดได้คะแนนสูงจะได้รับชัยชนะ มีรางวัลเป็นคะแนนเพิ่มให้ กลุ่มเรียนรู้ร่วมมือมี 6 เทคนิค

1. เทคนิคแบบร่วมด้วยช่วยงานกลุ่ม (STAD)
2. เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT)
3. เทคนิคเติมเต็ม (JISAW)
4. เทคนิคร่วมด้วยช่วยกัน (TAI)
5. เทคนิค (LT)
6. เทคนิคสอบสวน(GI)

โครงสร้างรูปแบบแต่ละเทคนิค แตกต่างกันได้ระบุชื่อเฉพาะเจาะจงใช้แต่ละเทคนิคและบางเทคนิคมีรางวัลเป็นคะแนนสำหรับกลุ่มใดได้รับชัยชนะ บางเทคนิคมีการเลือกเพิ่มผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การเรียนรู้สมาคมกันและมีการออกแบบวิชาคณิตศาสตร์หลายครั้งสามารถใช้ได้ขอบเขตของเนื้อหาวิชา ทั้งหมดนี้มีรูปแบบการวัดที่แน่นอน การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสบการณ์ด้วยตัวเอง ชำนาญ มีความรู้ ความชำนาญ ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้สูงขึ้น และนักเรียนสามารถสนทนาโต้ตอบนักเรียนใช้สติปัญญา สามารถเรียนรู้ร่วมมือเป็นผลดีต่อโรงเรียนนักเรียนได้มีการอยู่ร่วมกันเข้าใจกัน สมาคมในทางสังคม

ลุยันโต (Suyunto, 1999 : 3766-A) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือของนักเรียนจัดกลุ่มโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และศึกษาการรับรู้สภาพแวดล้อมของห้องเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทรูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มนักเรียน ป.3 – ป.5 ตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 30 ห้องเรียน จากโรงเรียนประถมศึกษา 10 โรงเรียนซึ่งมีจำนวนนักเรียน 664 คน จากชั้น ป.3, ป.4 และ ป.5 นักเรียนชั้น ป.3-ป.5 จาก 5 โรงเรียนถูกคัดเลือกมาเป็นกลุ่มปฏิบัติการหรือกลุ่มทดลองในขณะที่นักเรียน ป.3-ป.5 ได้รับเลือกมาเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยครูที่ได้รับการฝึกฝน โดยการจัดกลุ่มนักเรียนตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(STAD) ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับการเรียนการสอนแบบปกติและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้รับการทดลอง

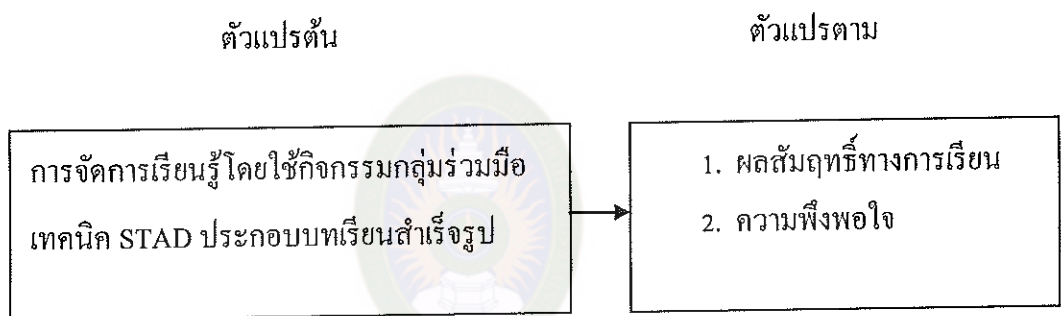
อาร์มสตรอง (Armstrong, 2003 : 884) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการจัดกลุ่มนักเรียน โดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นทีม (STAD) ได้ทำการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียน 47 คน ที่เรียนอยู่ในเกรด 12 ที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิม โดยใช้ตำราเรียนการอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน กับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ จัดกลุ่มโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอน 2 วิธีดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และสะดวกต่อการเรียนรู้สังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน

และตามข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสอบถามครูและนักเรียน พบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนมาก จึงควรนำไปใช้กับการสอนให้เหมาะสมในการจัดตารางเรียนแบบเน้นบล็อคเวลา

จากงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบบทเรียนสำเร็จรูป ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ และพัฒนาความรู้ความสามารถในการเรียนและการทำงานส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 6

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY
 เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
 โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบบทเรียนสำเร็จรูป
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1